

בס"ד

קונטרס

מסורת רבותינו

דעת תורה הברורה
של גדולי ישראל זי"ע
ויבלח"ט הרבנים והגאונים שליט"א
בחומר ענין עופות המזדככין

לכל עניני הקונטרס
יש לפנות למספר הטעל:

845-244-4018

מפתח דברי גדולי ישראל

- ה. מרן ראב"ד ירושלים הגר"י פישער זצ"ל.....ה.
- ו. הגה"צ רבי משה האלברשטאם זצ"ל - חבר בי"ד העדה החרדית.....ו.
- ז. הגאון הגדול רבי שמואל הלוי וואזנער זצ"ל - בעל שבט הלוי.....ז.
- י. כ"ק מרן גאב"ד ירושלים שליט"א.....י.
- יב. הגאון רבי נפתלי הירצקא פרענקל זצ"ל - חבר בי"ד העדה החרדית.....יב.
- יג. הגאון הצדיק רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א.....יג.
- יד. הגאון האדיר רבי אברהם אטיק זצ"ל - ר"י באר שלמה.....יד.
- טז. כ"ק אדמו"ר בעל שיח חיים מקאשוי זצ"ל.....טז.
- יז. כ"ק אדמו"ר ממשכנות הרועים שליט"א.....יז.
- יח. כ"ק אדמו"ר מפודיסוב שליט"א.....יח.
- יט. הגאון רבי משה שאול קליין שליט"א - דומ"ץ בי"ד שבט הלוי.....יט.
- כב. הגה"צ רבי ישראל יצחק קאלמאנאוויץ שליט"א - מח"ס אהלי ישועה.....כב.
- כה. מרן הגאון האדיר ר' דוד מיכאל שמידל שליט"א - יו"ר אתרא קדישא.....כה.
- כו. הגאון רבי משה זאב זארגער שליט"א - דומ"ץ סאטמאר ירושלים.....כו.
- ט. הגאון רבי שלמה יהודה הירש שליט"א - יו"ר ועד השחיטה של העדה"ח.....ט.
- לא. הגאון רבי שלום פאללאק שליט"א - חבר בי"ד דשיכון סקווירא.....לא.
- לב. הגאון רבי ישראל דוד הארפענעס שליט"א - אב"ד ישראל והזמנים.....לב.
- לג. הגה"צ רבי אפרים צבי שמילאוויטש שליט"א - אב"ד קרעמניץ.....לג.
- מה. הגה"צ רבי מנשה פילאפף שליט"א - אב"ד מהר"י ט"ב.....מה.
- מט. הגה"צ רבי אהרן צבי רומפלער שליט"א - אב"ד תהלות ישראל.....מט.
- נב. קריאה קדושה מאת גדולי ישראל שליט"א.....נב.
- נג. ליקוט דברי רבותינו בחומר אכילת עופות מורכבין מעופות בלי מסורת.....נג.

פתח דבר

נודה לה' ונהללו בפינו שהגיענו לקבץ תחת פונדק אחד דברי גדולי ישראל מדור העבר ויבלח"ט הרבנים והגאונים שליט"א, וכמו בכל הדורות כשנתהווה שאלו דנו בזה גדולי ישראל לברר ההלכה לאמיתה של תורה, כמו כן בחומר ענין עופות המורכבין דנו בזה טובא גדולי ישראל מדור העבר והחיים אתנו לאיו"ש.

ובעזהשי"ת עלה בידינו לסדר באופן יפה כל הנאסף כאן, הן ממכתבים וקול קורא ודרשות, שיחות, שנאמרו בענין חמור כזה, כדי שימלא הקורא מבוקשו את דבר ה' זו הלכה.

השי"ת יעזור שבזכות שנשמור עצמינו שלא לאכול מאכלים שיש בהם פקפוקים נזכה שלא להכשל במאכלות אסורות, ויקויים בנו מש"כ בתוס' הרא"ש (חולין דף ה' ע"ב) לפרש עפ"י רמז הכתב (משלי י"ב) לא יאונה לצדיק כל און, "כל און" בגימטריא "אוכל טמא", ונזכה לביאת גואל צדק בב"א.

הלא כה דברי העורכים

חודש ניסן תשע"ט

מרן ראב"ד ירושלים הגרי"י פישער זצ"ל

... אבל כאן שמרכיבין עופות הדורסין שהם בודאי טרפות וכו'

ובודאי צריך להזהיר ולעמוד בהשגחה חמורה שלא להביא לשחיטה רק עופות שלא נולדו מתערובת המינים.

וכל זה כתבנו [דמותר בדיעבד] לפי מה שאמרו השואלים שהזכר הוא העוף הטמא.

אולם אחרים טוענים שהנקיבה הוא העוף הטמא אם כן בודאי כל הנולדים הם עופות טמאים, ובודאי צריך לחוש כאן באיסור דאורייתא באכילת עופות טמאין.

(שו"ת אבן ישראל ח"ה סימן נ"ט)

זוהר הקדוש

דף מ"א ע"ב, עם פירוש מתוך מדבש

ותא חזי, כל מאן דאכיל מאינן מאכלי דאסירי בא וראה, כל מי שאוכל מאותם מאכלות האסורות, אתדבק בסטרא אחרא הוא מתדבק בסטרא אחרא יותר מאשר על ידי כל שאר הטמאים, לפי שהמאכל נעשה חלק מגופו, ונעיל נפשיה וגרמיה ומשקץ נפשו וגופו, על ידי חלק הנפש של מאכל הטמא ורוח מסאב שריא עליה ורוח הטומאה שורה עליו, ואחזי גרמיה דלית ליה חולקא באלה"א עלאה ומראה עצמו שאין לו חלק בא"ל עליון, כי כל כך נטמא עד שמסתלקת ממנו כל הקדושה. ולא אתי מסטריה וכאילו אינו בא מצד הקדושה, ולא אתדבק ביה עד שהוא נראה כאילו מעולם לא היה דבוק בקדושה, ואי יפוק הכי מהאי עלמא ואם יצא כך מן העולם, כלומר אם לא שב בתשובה בחייו, אז אחידן ביה כל אינן דאחידן בסטר דמסאבא ומסאבין ליה אוהוים בו כל אותם הבאים מצד הטומאה ומטמאים את נפשו, ודיינין ליה כבר נש דאיהו געלא דמרית ודנים אותו כמו אדם שהוא משוקץ לארדנו, געלא בהאי עלמא וגעלא בעלמא דאתי הוא משוקץ בעולם הזה ומשוקץ בעולם הבא.

הגה"צ רבי משה האלברשטאם זצ"ל

חבר ביד"ץ העדה החרדית

אני בעניי קיבלתי צוואה מחיים ממו"ר הג"ר משה האלברשטאם זצ"ל בשם רבו המובהק בעל שבט הלוי זצ"ל, שחובה קדושה עלינו לנסות למצוא דרך לפקח על ההכלאות, ואם לא נמצא אזי עלינו לחתור למצוא בעולם מין שלא עלה עליו עול ההכלאות או לפחות כמה שפחות התערבו בו יחסית לשאר מינים.

(ממאמרו של הרב הגאון רבי אמיתי בן דוד שליט"א מח"ס שיחת חולין)

המשך לשון הוזהר

ועל דא כתיב ועל זה נאמר, אל תשקצו את נפשתיכם וגו' ונממתם בם בלא א' שהוא לשון טומטום, כלומר שכל כך נעשה לב האדם מטומטם על ידי מאכלות האסורות, דלא אשתבח אסוותא לגעוליה עד שלא נמצא רפואה לשיקוצו אפילו בגיהנם, ולא נפיק ממסאבותיה לעלמין. ואינו יוצא מטומאתו לעולם, וזו לזן וזו לנפשייהו אוי להם בחייהם, ואוי לנפשם אחר פטירתם, דלא יתדבקו בצדורא דהיי לעלמין דהא אסתאבו כי לא יתדבקו בצדור החיים לעולם (כלומר שלא יעלו בסוד מ"ן ביסוד דמלכות כמו שאר נשמות בעת פטירתם), לפי שנממאו על ידי מאכלות האסורות. וזו לגרמייהו אוי לגופם בשעת תחיית המתים, עלייהו כתיב עליהם נאמר, כי תולעתם לא תמות. ואשם לא תכבה, והיו דראון לכל בשר ושאל מאי דראון מה פירושו, ואמר סרחונא שיהיו מסריחים באף הרואים אותם, לפי שנמאסו ונעשו שקוצים על ידי מאכלות האסורות, שנעשו חלק מגופם ונפשם, מאן גרים ליה מי גרם להם זאת, ההוא סטר דאתרבק ביה אותו הצד שנתדבקו בו.

ואמר כי ישראל אתיין מסטרא דימינא ישראל באים מצד הימין והקדושה, אי אתרבקן בסטר שמאלא אם הם מתדבקים בצד השמאל והטומאה, הא פגמין לסטר דא הרי הם פוגמים את צד הקדושה, ופגמין לגרמייהו ופגמין לנפשייהו ופוגמים את גופם ואת נפשם, פגמין בעלמא דין ופגמין בעלמא דאתי. הם פגומים בעולם הזה ופגומים לעולם הבא, כל שכן מאן דאתדבק בסטרא דמסאבא כל שכן מי שמתדבק לגמרי בצד הטומאה על ידי כל מיני חטאים, שהוא נפגם כולו, דכלא אחיד דא כדא כי הכל אחוז זה בזה, התחתונים

הגאון הגדול רבי שמואל הלוי וואזנער זצ"ל

ראש ישיבת חכמי לובלין

אב"ד זכרון מאיר בני ברק

ב' לס' אלה הדברים ד' מנ"א תשנ"ח לפ"ק

כבוד ידידנו הה"ג מופלג טובא הרב ר' יחזקי' הכהן שליט"א.

אחדשה"ט וש"ת בכבוד.

יקרתו והקונטרס קבלתי, הנה נתעוררתי ע"י מע"כ ת"ח מופלג וממונה על בתי מטבחים של עופות, וגם בקי היטב בענין גידול העופות הטהורים באה"ק ע"ד המכשלה שהתחילה להתפשט מאד בתקופה האחרונה שמרכיבים זה עם זה, מינים שונים של סוגי התרנגולים, וזה כדי לפי דבריהם לשבח המין ולערב גנים שונים כדי לזכות בשבח ממון במכירת העופות.

ונתברר למעלה מכל ספק שמינים שמרכיבים לפעמים הזכר הוא ממין תרנגול עוף אין לנו מסורה עליו ובמשך הדורות מדקדקי ההלכה פרשו ממין זה.

והיות כי אנו נמשכים אחרי פסיקת רבינו הרמ"א ביו"ד סי' פ"ב בסימני עופות דאין לסמוך על זה ואין לאכול שום עוף אלא במסורה שקבלנו שהוא טהור, וכן נוהגים ואין לשנות ע"כ.

וגם לדעת רבינו הב"י בשו"ע שלא נחית לזה, היינו בעופות שבדקנו אותם ונמצאו כל הג' סימנים של טהרה בגופם, זפק וקורקבן נקלף, ואצבע יתרה אשר זה מספיק לשיטת רבינו משה בן יוסף הידוע בפרק אלו טריפות שמה

המשך לשון הזוהר

אחוזים בעליונים, לפי מה שמתנהגים במאכלם והנהגתם, וכתוב כי עם קדוש אתה ליה"ה אלהיך. ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה.

מוכח שאינו דורס גם כן, אבל למעשה חיש רבינו הב"י גם לדעת רש"י דגם זה לא מספיק ובענין ידיעה ברורה מכל ד' סימני טהרה.

והיות כי הדברים נמסרים כהיום ביד מגדלי העופות שאין להם שום ידיעה בשטח זה גם אם הם שומרי תורה ומצוות ומכל שכן האחרים שרחוקים מזה, אם כן דבר חמור לפנינו שמתערבים מינים שאינם בדוקים בטהרתן עם המינים המקובלים ונמכרים ונשחטים הגידולים אחר כך בתור עופות במסורה בלי להרגיש.

וגם אם ננקוט בהוראת מרן הח"ס יו"ד סי' ע"ד בענין בר אווז הבר שהרכיבו על בר אווזו ביתי, ובר אווזו הבר אין אוכלים מדין שלילת מסורה, והתיר הביצים והאפרוחים, הנה כל הציירופים שצירף שם הח"ס לא שייכים בדין, וכיו"ב בתשובת בית שלמה יו"ד ח"א סי' קמ"ד שמצדד כנ"ל, אבל לא רצה להקל למעשה בנולדים עצמם [מלבד הביצים] רק בצירוף הסכמת גדולי הדור, יעש"ה אריכות דבריו.

והנה הגאונים האלה מדברים על כל פנים מעופות שחסרים מסורה אבל אין פקפוק בסימנים כי נתבררו, ואף על פי כן נתקשו להתיר מכח חסרון המסורה אף על פי שהמדובר רק בזרע הזכר ואיכא צד דזה וזה גורם, וגם צד אין חוששין לזרע האב, עיין בדבריהם הק' ובשאר רוב ספרי גדולי אחרונים שדנו בזה.

אבל נדון שלפנינו כבר כתבתי שהוא משגה חמור דנעשים הדברים על ידי אינם בקיאים כלל, וגם הוא דבר תמידי, וכבר כתבתי בעניי בכמה מקומות שאין להעמיד הנהגת הכלל על דברים של דיעבד, ובפרט לענין קדושת האכילה, ונתרבה מיום ליום שמרכיבים המינים, בלי להודע מה מרכיבים, והדברים יבואו ח"ו למכשול גדול באיסור מאכלות.

על כן עלינו לההתעורר ולעמוד בהשגחה חמורה שלא להביא לשחיטת עופות רק ממקור שהוא בדוק מחשש תערובת מינים, ושהאפרוחים גדלים רק

ממין שהמסורה ברורה בלי פקפוק בין מצד הזכר ובין מצד הנקבה, - והשי"ת יצי לנו ממכשולים ופגיעה ח"ו בקדושת ישראל.

והרני דוש"ת,

מצפה לרחמי ה'

(שו"ת שבט הלוי חלק י' סימן קי"ג)

* * *

ב"ה.

ראיתי מה שביאר כבוד נכדי הרב הגאון וכו' ר' יוסף בנימין שיחי' לאוי"ט, בטוב טעם ודעת, ואין לי שום ספק בלבי, דמה שהביא בסוף דבריו מסקנתי ע"פ מה שכתבתי לענ"ד בחלק י' שבשבט הלוי סי' קי"ג - דהמצב כהיום יכול לבוא לידי הירוס במאכלות אסורות, אם לא נשגיח על מקור מגדלי עופות שמקלקלים ע"י הזרעה מלאכותית - הוא האמת, ודברים נכונים בטעמים, ומיניה לא יזוע...

ועי' בחי' סוגיות למרן חחת"ס בסוגיא דנשר, שהוכיח מדברי רבינו היראים, דדעתו דיתכן דאפילו יונים יכולין להתהפך מטהור לטמא, וכן להיפך, ואע"ג שזה חידוש עצום, ואני בעניי שבט הלוי יו"ד (ח"ב) סי' כ"ט פקפקתי על עצם ההוכחה, מכל מקום אם אנו מכניסים טמא ממש, שזה יכול לגרום אפילו לשינוי הסימנים כידוע - אין בידינו להכשיר, ועוד לי קצת ראיות לזה, ואין עתה הזמן.

ובכל אופן, להאכיל לבני ישראל שמצווים על 'והתקדשתם והיתם קדושים' במאכלות, כדאיתא בפ' קדושים, ולפטמם אפילו בעופות טהורות עם טבע של עופות טמאים - לא ירד בני עמכם.

כתבתי בקיצור על הגליון (של דברי נכדי הנ"ל), המצפה לרחמי ה'...

(נדפס בקובץ פעמי יעקב חלק נ"ו עמוד ע')

כ"ק מרן גאב"ד ירושלים שליט"א

בס"ד, יום א' לסדר והי' עקב תשמעון תשע"ג לפ"ק

לכבוד חברת "מסורת טהרת העופות" העוסקים ביצור העופות עם מסורת תחת השגחת הבר"ן.

מאחר שנתברר לנו שעניין גידול מקור העופות נעשה במפעלים בחו"ל בחשש תערובת עופות בלא מסורת, ועל כן הוקמה חברה הנ"ל לייצר עופות שיש להם מסורת טהרה בהשגחתנו מתחילת הייצור, לזכות כל כלל ישראל באכילת עופות טהורים ללא שום חשש.

והיות והמשימה העומדת לפני החברה הנ"ל טעון בקשיים גדולים עד מאוד וכן משקיעים מאמצים גדולים והוצאות גדולות מאוד להצלחת הענין.

ע"כ אנו מזהירים לבל יהינ מאן שהוא להשיג גבול למשך חמש עשרה שנה ולא לסייע בכל דרך שהוא וכן לא לקנות מהם עד תאריך הנ"ל.

ומן השמים ישלחו ברכה והצלחה לכל העוסקים בדבר מצווה גדולה זו ובזכות הזהירות במאכלות יתברכו בכל מיילי דמיטב

ובעה"ח

יצחק טובי' ווייס

* * *

...בהשתדלות עצומה של כ"ק הגאב"ד מורינו ר' יצחק טובי' שליט"א הגאב"ד דפעיה"ק ירושלים ת"י... להביא עופות כשרים כמקדמת דנא.

(כ"ק אדמו"ר ממשכנות הרועים שליט"א)

...מורנו הגאב"ד שליט"א עומד במאד שמחייבים לתקן הענין כמבואר במכתבו. ופקד רבינו הגאב"ד שליט"א על ועד השחיטה שמחוייבים

בהקדם לתקן הענין להביא העופות הנקיים מכל חשש תערובות לזכות את כלל ישראל.

(הגאון ר' שלמה יהודה הירש שליט"א)

מרן הגאב"ד השתדל להמציא גבירים שיוכלו להשתדל בתיקון העופות.

(מפי הגאון רבי יהושע אטיק שליט"א)

של"ה הקדוש

שער האותיות, אות א', קדושת אכילה

התורה הזכירה במאכלות אסורות ומתרות, 'והתקדשתם והייתם קדושים'. 'ולא תשקצו את נפשתיכם'. ופרשו בזהר בענין הזה, כי המאכלים הטמאים שהזהירה לנו התורה מהם, שורה עליהם רוח חיצוני וממא, ולכן בר ישראל, האוכל מאותן הדברים, מטמא את נפשו, ומראה על עצמו שאין לו חלק בקדשה ולא באלהי ישראל, כי הדבר הטמא נעשה חלק איבר בעצם האדם, והנפש מתלבשת שם. נמצא, שהוא מטמא נפשו ומטמא הנפש המתלבשת בגוף, ורוח הטומא שורה עליו בר מינן.

יסוד ושורש העבודה

שער ז' הבכורות פרק א'

הגידה לי שאהובי נפשי, אחי ורעי, וכי אין ראוי לאדם לפל מלא קומתו ארצה ולתן בעפר פיהו ופלגי מים תרד עיניו, יומם לא ישקט וליילה לא ינוח אם קולע השער"ה לשער בעצמו שלא היה נזהר היטב בעודו בחיים חיותו ממאכלות האסורות אשר אמין ענשם חמור מכל עברות שבעולם לפי הזהר הקדוש הנ"ל, שעל כל עברות שבתורה, אף על אותם שחיב עליהם מיתת בית דין, מכל מקום לאחר שסבל ענישו בגיהנום ובשאר ענישים כפי שנגזר עליו בעולם העליון, על כל פנים יש לו חלק לעולם הבא, ויש לו חלק בקדוש-ברוך-הוא יתברך שמו: אבל זה שטמא עצמו וגופו ממאכלות אסורות, מכאור במאמר הזהר הקדוש הנ"ל, שאין לו חלק כלל באלהי ישראל ולא בעולם הבא ונדון לדרי דרין כנוצר לעיל: עליהו כתיב: "כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה וגו' ", ומה לי עוד לזעק ולדבר על לב בני אדם - האין די בעו"ר עולה לבער ולהתלהב לכב אנוש ייס"ד הזהר הקדוש הנ"ל?! ובזכרו כל הדברים האלה, הלוך ילך ובכה תמיד לא יחשה על רע מזלו אם שיער כנ"ל... גם משאלה שיש בה חלוקי דעות בפוסקים, ובשעת הדחק והפסד מרבה הוראתו של"ו בקדשה להכשיר - אם בעל נפש אתה, הוי זהיר שלא תאכל משאלה זו...

כ"ק מרון גאב"ד ירושלים שליט"א

ולחבכח"ח הגה"צ

רבי נפתלי הירצקא פרענקל זצ"ל

חבר ביד"ץ העדה החרדית

בס"ד, יום ג' לסדר והי' עקב תשמעון תשע"ג לפ"ק

לכבוד ועד השחיטה המהודרת דעדתנו הע"י.

ולחברת "מסורת טהרת העופות" העוסקים ביצור העופות עם מסורת תחת השגחת הבר"ץ אנו עומדים בס"ד לסדר שחיטה עם עופות בהשגחה על מסורת המקובלת שכשרה למהדרין מן המהדרין שאין עוד הכשר דוגמתו וצריך לזה עבודה וטרח רבה. ועל כן הוקמה חברה הנ"ל לייצר עופות שיש להם מסורת טהרת בהשגחה מתחילת היצור.

ולכן מוטל על ועד השחיטה לעשות ככל האפשר שהתיקון יצא לפועל במהרה שיתחילו תיכף ומיד בייצור העופות בהשגחה, ואנו מתחייבים לחברה הנ"ל שלאחר שייצרו עבורנו העופות האלו עם המסורת יחייבי את בעלי המשחטות שתחת השגחתנו לקנות אך ורק מעופות אלו אף שיהיו יקרים קצת לפי הצורך, וכמובן שעד שהמחיר יגיע למחיר השוק המחיר תהי' בפיקוח עבודת הפיקוח שיקבעו אם יש צורך להעלות המחיר.

ומן השמים ישלחו ברכה והצלחה לכל העוסקים בדבר מצווה גדולה זו ובזכות הזהירות במאכלות יתברכו בכל מילי דמיטב.

ובעה"ח

יצחק טובי' ווייס   נפתלי ה' פרענקל

הגאון הצדיק רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א

... "על העופות יש חששות גדולים היום, מרכיבים אותם עם עופות אחרים... ויש חשש שמרכיבים עם עופות טמאים. מרכיבים עם אחרים שיתפתחו מהר, שישתבחו, שישתפר... הנה לך הלשון של רבי ישראל יעקב פישער זצ"ל (ראב"ד העדה החרדית זצוק"ל בספרואבן ישראל) "בוודאי צריך להזהיר ולעמוד בהשגחה חמורה, להביא לשחיטה רק עופות שלא נולדו מתערובות המינים.. אחרים טוענים שהנקבה הוא העוף הטמא, אם כן בוודאי כל הנולדים הם עופות טמאים" ע"ש,,, הבי"ד לא כתבו ע"ז איסור, דזה ישבור הפרנסות של אלפי ישראל ואנשים חיים מזה וכן בכל העולם אוכלים מזה והוא בבחינת מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע, אבל אין זה פשוט כלל, זה חשש דאורייתא של עופות טמאים, ויש שואלים מה אומרים לציבור בשעה שכולם אוכלים את זה, אמנם הרי אפשר להדר לאכול רק בשר בקר זה יותר טוב ויותר בריא ויותר כשר, ואין זה רק הידור אלא הרבה יותר מהידור, על ספק מורכב באתרוג אין מברכים על האתרוג הזה אפי' שיש שמתירים מורכב, וכאן על ספק של איסור דאורייתא ומתעלמים מזה (מימאכט זיך נישט וויסנדיג...) זה דור יתום לפני משיח, ואין רבנים שיוכלו לעמוד להכריע ולקבוע הדבר בכל העולם בדבר כל כך מורכב, זהו דור יתום....

(מתו"ד בשיחה יום א' דחול המועד פסח תשע"ח לפ"ק).

פלא יועץ

ערך זהירות

זהירות ענינו להזהר ולהשמר מכל דבר רע ומכל צד נדגוד אסור יותר ממה שנוהר לעבר על אש יוקדת ותחת חרב חדה, כי מר מאלף מיתות ומדינה של גיהנם ומכל הרעות שבעולם עבר פי ה' אל עולם ולגרם צער וכעס ופגם מ"ה למעלה ומ"ה למטה וקשה יותר מחבלי מיתה. ולכן האיש הירא ורך הלבב יכרח מאה שערים של התר לבל יכנס בשער אחד של אסור, ואל ישמע לקול יצרו שמקל בעיניו האסורין ומבקש לו טענות שוא ומקום פטורין ויום מרגילו

הגאון האדיר רבי אברהם אטיק זצ"ל

ראש ישיבת "באר שלמה" ירושלים עיה"ק

...מאחר שנתברר שהעופות מורכבין ואין אפשרות של השגחה, צריכים לפעול בכל האפשרויות להביא עוף נקי ולהציל את כלל ישראל מאכילת עופות טמאים רחמנא ליצילן... ומאחר שנתברר כל זה כבר אין צריך לפנים להבין ירידת הדור בימינו אשר החושך יכסה ארץ ויהודים שומרי תורה ומצוות נכשלים בדברים חמורים ועקירת אמונה בתחיית המתים רחמנא ליצילן... מאחר שאוכלים מאכלות אסורות המטמטמין לב האדם רחמנא ליצילן... וכמו שאנו רואים בתשובות גדולי הדורות בענין זה איך שחרדו וחששו מאוד גם כשהיה שם רק חשש רחוק בצד הזכר וכו' על אחת כמה וכמה שכהיום שמערבים הכל הדבר חמור מאוד, וכן ענין השתלת גנים של טהורים בטמאים או של טמאים בטהורים חמור במאוד שזה מין שאלה חדשה שלא היה עוד מעולם וצריכים סנהדרין לדון על שאלה זו ואין זה שאלה השייכת לרבני זמנינו כלל לדון מדברי הפוסקים שלא דיברו מענין כזה כלל, וצריכין לזהר מזה גם כן אם במשך הזמן הם יעשו כן חלילה... ויתברכו מן השמים כל המסייעים למצוה גדולה זו להציל את כל ישראל ממכשול וכל קדושת ישראל תלויה בקדושת האכילה וזכותם גדולתה עד מאוד...

(מתו"ד באסיפה שהתקיימה בבית הגאון ר' שלמה יודא הירש שליט"א

שנת תשע"ד לפ"ק)

המשך לשון הפלא יועץ

באסורין יותר עד שנעשים לו כהתר. והחי יתן אל לבו כי בעברו אפילו עברה קלה גורם רעה גדולה ומורה שלא חס על כבוד קונו מאחר שאינו משתדל לעשות רצונו.

והיורא את דבר ה' כאשר ראוי ליראה יראה גדולה עד אין חקר ואין תכלה ראוי לו לברח ולהתרחק הרחק מאד אפילו מחשש או מספק אסור. ובדבר שיש בו מחלקת אפילו תשעים ותשעה אומרים מתר ואחד אומר אסור, למחש בעי, אם לא דאפסיקא הלכתא ונדרחה קראו לה לסברת האוסר. ולמה הדבר דומה?

בשנה האחרונה קודם הסתלקותו כשהיה המדובר אודות העופות והתחילו לומר כל מיני פלפולים, אז צווח, מאיזה דבר הוא המדובר מחיובי לאווין כל כזית היא חיובי מלקיות, אודות כלל ישראל שלא יתפטמו בנבילות וטריפות, האם זהו שפיל?

ובאותו מעמד הלך לכ"ק מרן הגאב"ד שליט"א, ומרן הגאב"ד השתדל אז להמציא גבירים שיוכלו להשתדל בתיקון העופות. בשבועות האחרונות שלא היה יכול לאכול, היו עושין תחבולות במיני פאטענט"ן שיוכל לאכול, כל מאכל שהובא לפניו, היה השאלה האם אין חשש של העופות המורכבות, והיה מונח בו פחד שלא להכשל בהעופות המורכבות.

(מפי בנו הגאון רבי יהושע אטיק שליט"א)

המשך לשון הפלא יועץ

לדבר שתשעים ותשעה רופאים אומרים עליו שאינו מזיק ואחד אומר שיש בו סכנה ופקוח נפש אם יאכלנו - מי פתי שלא יחוש לסכרתו. הא ודאי פשיטא שכל בר דעת יאמר, מה לי ולצרה הזאת לכנס בספק סכנה, שב ואל תעשה עדיף. ואם על חיי שעה כך. על חיי עולם ושלא לגרם צער וכעס לאלקינו מלך העולם על אחת כמה וכמה. ומחשבה זו מועלת להצילו מכל חטא, והרבה עמו פדות. ומביאתו לידי חסידות. זוהי דרך ישרה ליראי ה' וחושבי שמו. ואיש מתהלך בתמו יהיה אלקיו עמו.

ספר חרדים

פרק ט'

כתב רבינו יונה (שער ג' י"ז) מעלות רבות נמסרו לנו במצות עשה מעלת הבחירה, מצוה א' שנאמר ובחרת בחיים ובכל עת שמזדמן לפני האדם אסור או ספק אסור והוא פורש מקיים מצוה עשה זו ובסוף פרק קמא דקידושין כתב רבינו נסים דמאי דאמרינן בכל' גמרא ספק דאורייתא לחומרא דבר תורה הוא ולא מדברי סופרים וכתב שכן דעת רש"י ובתשובה כתב (תשובות הר"ן סימן י"ג) אפילו בעסקי העולם כל המשכיל בורר לנפשו הדרך היותר בטוח והמשמר מכל נזק ומכשול ואפילו באפשר רחוק ועל אחת כמה וכמה שיש לנו לעשות כן בדברי התורה והמצוות עכ"ל.

כ"ק אדמו"ר ממשכנות הרועים שליט"א

בס"ד

לכבוד כ"ק מורינו הגה"ק... שליט"א

עתה באתי מול הדרת קדושתו על ענין כשרות העופות אשר כידוע שהעופות הרגילים יש בהם חששות של תערובת עופות שאינם כשרים, והי' שלא יכשלו עם קודש בפגם מאכלות אסורות ח"ו.

אמנם בס"ד בהשתדלות עצומה של כ"ק הגאב"ד מורינו ר' יצחק טובי' שליט"א הגאב"ד דפעיה"ק ירושלים ת"ו וכן עוד צדיקים וישרים שמסרו נפשם להביא עופות כשרים כמקדמת דנא ע"פ הגה"ק ר' שמואל הלוי וואזנער זצ"ל ועוד בעלי ההוראה המובהקים דארה"ק ועכשיו... באו פריצים ורוצים להשביט מלאכת הקודש לתקן ענין כשרות העופות, לכן באתי בזה לבקש מכבוד קדושתו לעמוד לנו לעזר מעיר, לחזק ידי העוסקים במלאכת הקודש להציל עם ישראל מלהכשל ח"ו בונטמתם במ ח"ו ויעתיר בעדינו להצליח לתקן כדבעי.

המעתיר בעדכם

חיים רבינוביץ בלאאמו"ר הגה"ק רבי בנימין זצוקללה"ה

הרה"ק מסאטמאר זצוק"ל

מספר ז'כר צדיק לברכה (אות התר"ב \ א' תשכ"ט)

בשנים הראשונות באמעריקא פגע פעם רבינו באיזה איש שבא מעיר סאטמאר ושמו היה ר' "איסר", ואמר לו רבינו בדרך צחות, כי זהו ה"איסור" הראשון שאני רואה כאן במדינת אמעריקא, כי כאן הכל מותר, והכל כשר וישר בעיני הבריות.

פ"א בא לרבינו אמעריקאנע"ר איד, ורבינו שאלו "וואס טוט איר עפעס?" וענה לרבינו "מען מאמערט זיך" (פלאגט זיך אויף פרנסה). ואמר לו רבינו: יא! אזוי איז עם אין אמעריקע, "מען 'מתיר'ט' זיך" מ'איז זיך מתיר אלע איסורים.

כ"ק אדמו"ר מפוריסוב שליט"א

... לאחרונה נתגלה מכשול גדול בהעופות אשר מייצרים בבתי חרושת של גוים סגורים ואין יכולים להשגיח מאיזה מינים מרכיבין אותם וכבר לפני כעשרים שנה כשנתעורר החשש על הזכר כתב על זה מרן בעל שבט הלוי שמחויבים לתקן הענין בעוד מועד אולם לאחרונה ביררו רבני וועד השחיטה מהבתי חרושת שהעופות מורכבין לגמרי מהרבה עופות בלא מסורת... ומי יודע אם הטמטום הגדול השורה בעולם בזמנינו המתרחש כאן גזירות ושמדות נוראות ואנשים אינם רוצים לראות ולהבין, ומי יודע אם אין זה נגדם מאכילת העופות המטמטמים לב האוכלם...

ויעוין במאור ושמש סוף פרשת שמיני אשר מי שאינו נזהר במאכלות אסורות גם ממה שאינו אלא חומרא והידור אינו יכול להשיג כלל ההשגות הקדושות העליונות על נכון גם אם הוא מתנהג בחסידות ופרישות עד אין שיעור ושוקד על פתחי תורה יומם ולילה... והרי בנידון דידן לא מיירי רק מהידור וחומרא בעלמא אלא ענין של עופות טמאים דאורייתא...

(חודש אלול תשע"ז)

דגל מחנה אפרים

פרשת עקב, ד"ה ומלתם

ויש לפרש בזה על פי ששמעתי מאא"ז זללה"ה על מדינה אחת ששאלו במכתב להרבמ"ם ז"ל על תחיית המתים לומר להם מן התורה ומה שדרשו חז"ל בגמרא מן הפסוקים אמרו שיש לדורשם באופן אחר ולא רצה להשיבם הוא בעצמו דבר אך אמר לתלמדיו ר' שמואל אבן תבון שהוא ישיבם, וזה תוכן דבריו בקיצור נמרץ על פי חכמת הטבע כי מכל מיני מאכל ומשקה נעשה דם ומהדם יורד אל הכבד ומהכבד עולה הברירות אל הלב ומהלב יורד המובחר והדק אל המוח ושם שורה השכל וחיות של האדם ומי ששומר עצמו ממאכלות המותרות והאסור והטמא נעשו דמיו צלולין וטהורין ויש לו לב טהור והמוח והחיות שלו נעשה חיות טהורות להשיג האמוניות החיות שהוא אלהות של כל העולמות המחיה את כולם ומי ששומר עצמו יותר מקדש את אכילתו על פי דרכי ה'

הגאון המפורסם רבי משה שאול קליין שליט"א

דומ"ץ בביד"צ דמרח הגר"ש וואזנער זצלה"ה

ורב שכונת אור החיים בני ברק

ב"ה, מנחם אב תשע"ז לפ"ק

כדי להביא את דעת מו"ר פוסק הדור בעל שבט הלוי זצ"ל הריני להביא את העובדות דלקמן:

א. רבינו זצ"ל נתעורר לפני עשרים שנה על נושא כשרות מסורת התרנגולים בזמנינו הנקראים עוף פטם אשר יש כמה מפעלין של גויים שהם המתעסקים בזה, וכדי להשביח מקחם מערבים מינים שונים בעופות אלו, וכפי הידיעה אז היה רק חשש שעירבו את זרע הזכרים של מינים אחרים בנקבות כשרים, וכינס כמה רבנים גדולים וביניהם הגר"נ קרליין שליט"א

המשך לשון הדגל מחנה אפרים

ותורתו נעשה מזה בנין אב והוא השכל לכל רמ"ח אבריו ומתקדשים ומתטהרים וכן להיפוך ח"ו נעשה בנין אב שכל עכור ומעופש בדיעות זרות וחיות שלו נעשה בחינת מת והיא אבי אבות הטומאה לכולם ורמ"ח אבריו נטמאים וטמא טמא יקרא לכל דבר ונעלם ממנו אמיתת החיות שהוא אלקות של כל העולמות ונטמא ונפל לדעות זרות ואלהים אחרים הם אלמים אלילים מתים וזבחי מתים יקראו להם לכן התנאים והאמוראים ובעלי המדות וחכמי המשנה הם שמרו נפשם שלא יתנאלו בפת בנ המלך וזקן וביין משתיו ולכן האירו אור שכלם והיה שורה עליהם רוח הקדוש לפרש כל מאמר סתום בדת התורה הקדושה כי שרתה עליהם כח אלוה אשר הוא ואורייתא כולא חד ואור נשמתם גם כן הוא חוט המשולש אשר לא ינתק לעולם ולעולמי עולמים אבל אנשים הללו בודאי טמאים ונטמאו דמם ומשם לבם ומוח שלהם נטמטם במאכלות האסורות והטמאים ולכך החיות שלהם נוטה למינות ואפיקורסות ולא יוכלו לקבל מתיקות נופת צוף דברי מאמריו הבנויים על פי שכל אלקי עולם ומלך עליון והואיל והעיון פניהם ויצאו לחוץ פתאום יבא עליהם הכורת וכרות יכרתו אותם וכל אשר להם וכך עלתה להם כי לא היו ימים מועטים עד אשר בא עליהם מלך גדול והרג אותם וביזו כל אשר להם עד כאן תוכן דבריו.

לדון בשאלה זו כדרכו לעשות כן בכל שאלה הנוגע לכלל ישראל, ונמנו וגמרו שיש בזה שאלה חמורה וצריך לעשות פעולות כדי לשנות פני הדברים שיוכלו כלל ישראל לאכול עופות הכשרים שיש להם מסורת, וכתב תשובה שנדפסה בחלק עשירי (סי' קי"ג) וכתב שם כמה צדדים להתיר בדיעבד, אבל לא נחה דעתו שיהיה דבר שיש שאלות חמורות עולות על שולחן בני ישראל הכשרים.

ב. ושוב כינס רבינו כמה תלמידי חכמים אנשי אמת ומביני מדע וגם ביכלתם להוציא הוצאות על זה, ושלחם לילך למקומות בחו"ל אשר גדלים התרנגולין באופן טבעי ללא הכלאות, והלכו בשליחות רבינו זצ"ל ובברכתו ממקום למקום ובירו בירור אחר בירור עד הגיעו לתרנגולים נהנקרים "בראקל" שגדלו באופן טבעי ללא כל תערובת מינים אחרים, ובאו לרבינו זצ"ל וסיפרו את כל הבירורים שעשו, וסמך ידו עליהם וביקשם להביא את העופות הנ"ל לארץ ישראל ולהתחיל בגידולם, והצליחו להביא כמה עופות כדי שרבינו זצ"ל יראה בעיניו את העופות, ואמר בשמחה שזה תואר העופות שהיו קודם המלחמה שגדלו בהחצירות, [וידוע דלרבינו זצ"ל היה טביעת עין חדה כשראה אדם לפני ששים שנה זכר תוארו בדיוק והכירו כשראהו שנית].

ג. אחר שזכו לברר את מסורת התרנגולים הנקראים "בראקל" שהם אלו שאכלו אבות אבותינו מדורות עולם כפי שהעיד רבינו זצ"ל ניסו העוסקים בדבר להביא לארץ ישראל ולהתחיל בגידולם ונתקלו בקשיים רבים מצד השלטונות, ולא עלה בידם עד הנה, אמנם לאחרונה נתגברו ע"ז והתחילו לגדל בארץ ישראל מעופות אלו, וכמובן שעופות אלו יקרים מאד כי צריך להשקיע בגידולם וגם גדלים באופן טבעי כמה חדשים ולא כהעופות הרגילים שמגדלים אותם רק כחמשה שבועות.

ד. והנה העופות שרגילים היום הנקראים עוף פטם שונים קצת בצורתם מצורת התרנגולים שהיו רגילים בהם לפני כשמונים שנה, וזה בא ע"י החכלאות השונים שנעשו בזה, עד שחושבים על העופות שיש בהם מסורת

כעופות משונים מהעופות הרגילים, והאמת שהעופות הנקראים "בראקל" הם העופות שהיו רגילים בהם מדורות עולם.

ה. כמו כן פשיטא לרבינו זצ"ל דמה שאכלו בשנים האחרונות ללא שום ידיעה על מקור העופות לא הוי בגדר מסורת, רק מה שרואים שגדלים באופן טבעי כמקדמת דנא, ולא מה שגדלים באופן מלאכותי, ללא שום ידיעה על מקור העופות.

ו. ולאחרונה נתברר שיש חשישות על תערובות של נקיבות ממינים אחרים בעוף פטם, ונמצא שחלק מהלימוד זכות שמבואר בתשובת שכתב רבינו זצ"ל אינו קיים.

ויה"ר שנוכה להחזיר עטרה ליושנה שיוכלו כל בית ישראל לאכול רק מבשר שאין בהן חשישות כלל ונוכה להגאל בגאולת עולם בב"א

וע"ז באתי עה"ח

משה שאול קליין

מסילת ישרים

פרק י"א

איסור המאכלות, בין בענין הטרפות עצמם בין בענין תערובותיהן, בין בענין בשר בחלב או חלב ודם, וענין בשולי גוים וענין געולי גוים, יין נסיכם וסתם יינם. כל אלה הנקיות בהם צריך דקדוק גדול וצריך חזוק, כי יש תאות הלב המתאוה במאכלים הטובים וחסרון הכים באסורי התערובות וכיוצא בזה. ופרטיהם רבים ככל דיניהם הידועים והמבארים בספרי הפוסקים, והמקל בהם במקום שאמרו להחמיר אינו אלא משחית לנפשו. וכך אמרו בספרא (שמיני יב, ג): "ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם" (ויקרא יא, מג), אם מטמאים אתם בהם, סופכם לטמא בהם. והיינו, כי המאכלות האסורות מכניסים טמאה ממש בלבו ובנפשו של אדם עד שקדשתו של המקום ברוך הוא מסתלקת ומתרחקת ממנו. והוא מה שאמרו בש"ס גם כן (יומא לז, ע"א): "ונטמתם בהם", אל תקרי ונטמתם, אלא ונטמתם, שהעברה מטממת לבו של אדם, כי מסלקת ממנו הרעה האמתית ורוח השכל שהקדוש ברוך הוא נותן לחסידים, כמו שאמר הכתוב (משלי ב, ו): "כי ה' יתן חכמה", והנה הוא נשאר בהמי וחמרי משקע כנסות העולם הזה. והמאכלות

הגה"צ רבי ישראל יצחק קאלמאנאוויץ שליט"א

מח"ס 'אהלי ישועה'

בני ברק

בס"ד

החיים השלו' והברכה לכבוד ידידי ר'... ור'... נרם יאיר ויזרח

אחדשה"ט

אודות מה ששאלתם טהרת העופות המצוים, והביצים המצויים, הנה ידוע לכם שאינו פוסק הלכות, אמנם זה דבר ידוע שמערכים עופות בלי מסורת, והגר"ש וואזנער זצ"ל שהוחזק להוראה בעירנו ע"י החזו"א זצ"ל

המשך לשון המסילת ישרים

האסורות יתרות בזה על כל האסורין, כיון שהם נכנסים בגופו של האדם ממש ונעשים בשר מבשרו.

וכדי להודיענו שלא הבהמות הטמאות או השקצים בלבד הם הטמאים אלא גם הטרפות שבמין הכשר עצמו הם בכלל טמאה, אמר הכתוב (ויקרא יא, מז): "להבדיל בין הטמא ובין הטהור", ובא הפרוש לרבותינו זכרונם לברכה (תורת כהנים): "אין צריך לומר בין חמור לפרה, למה נאמר בין הטמא ובין הטהור, בין טמאה לך ובין טהורה לך, בין נשחט רבו של קנה לנשחט חציו. וכמה בין רבו לחציו, מלא השערה". עד כאן לשונם. ואמרו לשון זה בסיום מאמרים "וכמה בין רבו וכו'", להראות כמה נפלא כח המצוה, שחוט השערה מבדיל בין טמאה לטהרה ממש.

והנה מי שיש לו מח בקדקדו, יחשב אסורי המאכל כמאכלים הארסיים או כמאכל שנתערב בו איזה דבר ארסי. כי הנה לו דבר זה יארע, היקל אדם על עצמו לאכל ממנו אם ישאר לו בו איזה בית מחוש, ואפילו חששא קטנה, וראי שלא יקל, ואם יקל, לא יהיה נחשב אלא שומה גמור. אף אסור המאכל כבר בארנו שהוא ארס ממש ללב ולנפש, אם כן מי אפוא יהיה המקל במקום חששא של אסור אם בעל שכל הוא. ועל דבר זה נאמר (משלי כג, ב'): "ושמת סכין בלעך אם בעל נפש אתה".

כתב שלהי שנת ה'תשנ"ח בשו"ת שבט הלוי חלק י' סימן קי"ג, 'שנתברר למעלה מכל ספק שמינים שמרכיבים לפעמים הזכר הוא ממוין תרנגול עוף אין לנו מסורה עליו'.

וכתב שם עוד 'ואם כן דבר חמור לפנינו שמתערבים מינים שאינם בדוקים במהרתן' וכו', והביא צד היתר באותם שיש סימנים רק חסר במסורה, מצד זה וזה גורם ואין חוששין לזרע האב, עוד כתב אבל בנדון שלפנינו דהוא משגה חמור וגם הוא דבר תמידי, ואין להעמיד הנהגת הכלל על בדיעבד ובפרט לענין קדושת האכילה'.

עוד כתב שם 'שנתרבה מיום ליום שמרכיבים המינים בלי להיודע מה מרכיבים והדברים יבואו ח"ו למכשולות גדולות באיסור המאכלות, ועל כן עלינו להתעורר ולעמוד בהשגחה חמורה שלא להביא לשחיטת עופות רק ממקור שהוא בדוק' וכו'.

והנה זה נכתב לפני שנים רבות שעדיין לא נודע בידיעה ברורה ממש על זה ועוד שאמנם אף שבאותן השנים היו השערות וחששות שיש תערובת גם בנקבה, אך לא היה ידיעה ברורה בזה [עי' שו"ת אבן ישראל להגרי"י פישער זצ"ל]

אבל רק בשנים האחרונות על ידי ששלחו רבני ועד השחיטה של העדה"ח לברר הענין על בריו, נודע בבירור על ידי מנהלי המפעלים אשר מרכיבים עופות שאין להם מסורת, ועוד שגם את הנקבה מרכיבים בעופות שאין להם מסורת.

ועל כן אין שום צד להתיר מצד ריעותא דלא חזינא, כי עכשיו לכולנו הוא בגדר של ריעותא דחזינא, וכל מה שהתירו רבנים לפני בירור זה אינו נוגע לזמנינו שיש ידיעה ודאית ולא רק אומדנא, וגם שוב ליכא צד ההיתר שהביא בשבט הלוי שם מצד אין חוששין לזרע האב.

ומאידך, לא נשמע שום טענה תורני שיכול להיכנס לבית המדרש שעל ידי זה יש איזה צד להתיר לכתחילה כנגד פסקו של בעל שבט הלוי.

ומה ששאלתם בעניין הביצים, הנה ידוע שאינו שייך לשאלה זו, כי זה עופות אחרים.

ותזכו לכתובה וחתומה טובה לחיים טובים ארוכים ולשלו' אתם וכל ב"ב

ה' אלול ה'תשע"ז

ישראל יצחק קאלמאנאוויץ

* * *

הנני בזה להצטרף לבקשת הגרש"י הירש שליט"א לחזק בכתב את העושים עבור גידול ומכירת עופות טהורים על פי מסורת, להציל את בני ישראל הקדושים, שלא יכשלו באכילת עופות שאין להם מסורת ושאינן ידוע אם יש להם סימני טהרה כלל, וכבר העיד הגרמ"ש קליין שליט"א בשם רבו הגאון הגדול ר"ש וואזנער זצ"ל שהוא עסק בזה, והביאו עופות המכונים בשם בראקל כדי לגדלם שיאכלו רק מהם, ובזמנו לא עלתה בידם מצד שהתערבו בזה אנשי המדינה, והנה דבר זה נצרך להרבה עמל ויגיעה והשקעות דמים תרתי משמע, וכבר איזה שנים שעוסקים במסירות בגידול העופות מכונים בשם בראקל, וכעת עומדים כבר בס"ד לקראת את הגמור בהצלחה רבה. ומי יודע הרבה מהבלבול והרפיון בעקרי האמונה והדיעות כדת תורה לא נגרם על ידי אכילת עופות בלי מסורה רחמנא ליצלן וכבל דבר שבקדושה בזמנים אלו יש מיימינים ומשמאילים בכל מיני טענות סרק להחליש ולבטל את הענין הנחויץ הזה על כל דבר הצריך חיזוק.

כל זה כתבתי ער"ח מנ"א תשע"ז

ישראל יצחק קאלמאנאוויץ

מרח הגאון האדיר ר' דוד מיכאל שמידל שליט"א

ראש הכולל טברי' קוממיות ת"ו

ומגדולי תלמידי מרח החזו"א זי"ע

בס"ד י' חשוון תשע"ח.

רבותינו גדולי ההוראה הצטערו על אכילת העופות המגיעים ממקום שעושים בהם הכלאות כדי התאים את העוף ותכונותיו לרצונותיהם ולצרכיהם, ואין יודע מה עושים, מצוה לשמוע דברי חכמים, ומצוה לחזק ידיהם של המתאמצים לשם שמים להמציא עופות טבעיים כבריאתם, בלא פקפוק של תערובות עופות שאין לאכלם, והשי"ת ברחמיו יצילנו ממכשול.

דוד מיכאל שמידל

* * *

בס"ד, אור לעש"ק מטו"מ תשע"ז

אני מצטרף לבקשתו של הגאון מוה"ר חיים רבינוביץ שליט"א.

ואע"פ שאינני ראוי לתקמו עצמי לענין עמוק זה מכל מקום יודע אני מקרוב את המתעסקים בענין למצוא עופות שנשארו כמקדמת דנא בלא תערובת שיש בה פקפוק, והם עוסקים בזה לשם שמים בנאמנות ובהכנה ובמסירות גדולה ואני מלווה מעשיהם זה שנים רבות, וידוע שגדולי ישראל נצטערו בדבר וזרזו להמציא תרנגולים הנקיים מכל תערובות שאין עליהם מסורת.

והקב"ה ירבה שלום כ"ק רבינו שליט"א לאויוש"ט ויזכה לראות בבא

לציון גואל

דוד מיכאל בן מרים שמידל

הגאון המפורסם רבי משה זאב זארגער שליט"א

מח"ס שו"ת וישב משה

דומ"ץ סאטמאר ירושלים – ומגדולי הפוסקים בארה"ק

...ואחר ההפצרות הרבות להשיב על זה, הנה מעודי לא נתערבתי בענין שנחלקו בה רבני זמננו שאין לזה סוף, מה שאחד אומר שהיה כך, יאמר השני שהיה להפך, הן בהלכה והן במציאות, ואיני יודע לשון האומות, ובפרט כעת אין לי כח להתוכח בדבר שלא יביא תועלת (עי' האלף לך שלמה יו"ד רנ"ד שבילדותי ובשנים האמצעיות הייתי אוהב להיות נצב לרוב ולהנקם על דבר אמת וכו' כי היה לי כח), ואולי כשם שמצוה לומר דבר הנשמע וכו', שהרי העופות הנהוגות טובים יותר לאכילה מכל העופות האחרים, וכן לפי הבנת הנגיעות והנסיונות גם לרבנים גדולי תורה בעלי ההכשרים גדול מאוד (ועי' חו"מ סי' ל"ז סכ"א), וזה סותם את הדרך להתקבץ להחליט מה הדין באמת, רק היות שכפי"מ"ש בקונטרסו כבר הוקמו כמה חנויות בהכשר רב גדול מפורסם, הגם שלפי הבנתי, לא ינוחו ולא ישקטו לטמא כל מין עוף שיביאו, שלא יפריע להעוף המסחרי והוא הפסד מרובה, בכל זה שהיות ששמעתי שיש מוקדקים שומעים בקולי אני מוכרח להעיד מל"ת דלא יגיד, מה שאני יודע, ואין עד נעשה דיין:

א. מה שכתבו בכמה קונטרסים שאין להלעיז על מסורת של שבעים או בנוסח אחר חמישים שנה שאכלוהו, הנה לפי מיטב ידיעתי שעסקתי עשרות בשנים בעופות חיים ושחוטים אינו נכון, וכמדומני שגם אין עשרים שנה לצורת העופות האלו שצורתם משתנים כל הזמן, אולי מפני קטנותם, אבל גם הגדולים יותר בתמונתם הם משונים ממה שראינו אז (ואיני נעשה דיין אם השינויים האלו שוללים המסורה, אבל לומר שהם ממש אותו דבר הוא כמכחיש השמש בצהרים, ומ"ש רב גדול אחד ששייך בזה היתר תרנגולי הודו לפנים, במכח"ת, ראש ההיתרים הוא שנתגדלו עשרות ומאות בשנים אצל היהודים משלנו, ודנו שאם היה דורס היה ידוע, ומה ענין זה

לעופות שכמעט לא נשמע שיתגדלו אצלנו, ומ"ש רב מכשיר גדול מפורסם מבדיקותיו בשנת תשס"ז ללמוד ממנו לשנת תשע"ז הוא הובא במח"כ). ולפנים חשבו שהוא מויטאמינים או תנאי גידול אחרים להעופות, ומזה נובע השינוי כל הזמן, אבל אחר שהודע לכל, מכל הנכרים המומחים העוסקים בזה במסיח לפי תומו שמערבים בהם כל הזמן, ואצל רוב העולם המעורבים בין בריות השוק, לכאורה הוא הובא לדבר נגד דבר הידוע וגלוי לכל העוסקים בעופות זה שנים רבות בכתב ובע"פ, (ועי' תוס' יבמות פ"ח א' שבידוע לכל לא שייך עדות, ופראפסאר אחר שהביאוהו הסוחרים והמכשרים שיעד, חוץ ממה שאינו מסיח לפי תומו כלל כמובן, הרי פשוט לכל בר דעת שהמעידים נגד זה, כיון שאם הפאבריק יקרא אותם למשפט שהפסידו מזה, יסתכנו בסכומים עצומים, אבל המעיד שאין תערובת למה לא ישקר בעד כסף גדול, ובזמן הזה לא ירע אומנתו כלל, ועי' האלף לך שלמה, סי' ע"ב שנשאל אף לפסקי בעלי בתים ויעידו בין ממש בעדות הדאקטורים שבעד מתנה מועטת נשיג מהם כל מה שבעולם ואין סומך עליהם רק שכמותם), רק אולי הם מעורבים על ידי גענס שמצד הלכה קל יותר, וכל זה צריך בירור.

ב. שנראה ברור שאין לצרף בזמן זה כלל סימני חז"ל, אחר שהונהג מכל הפוסקים לסמוך רק על המסורה, דומה לחומרא דר' זירא בנדה שאין מצרפים לדעת אחרונים רובם ככולם שום ספק נדה וזיבה כידוע, ומה לנו לומר בקיאות שאינו בקיאות, ולמסור תורת כל א' בידו, וכל הדיון הוא רק עד היכן שוה להישנים, ועל זה צריכים לשבת רבנים בלי נגיעה להשוות העופות הישנים עם החדשים בפשיטות כתינוק דלא חכים וכו' לגבי הא, ובפרט יש לבדוק הביצים (שהראו לי שממין זה מצוי פראצענט גדול מביצים כדים ממש) וכן כתב הבית מאיר שזה הסימן היותר גדול, והוא עושה להעופות שנולדו מהם טמאים לגמרי, וזה צריך לברר אם הוא כן, וכמה הם, ובאסיפת רבנים יראים בלתי משוחדים כמו שידוע מדורות הקודמים, יוכלו לברר זאת.

ג. דקיי"ל או"ח סי' תרי"ח שהולכים ברופאים הן אחר רוב חכמה והן אחר רוב הכמות, ואם כן צריך לברר על ידי מומחים רבים בשטח זה, להתודע אם רוב העופות המעורבים בו בא מהמוכרים לנו או ממדינות רחוקות, ובודאי אין לסמוך על שוחטים ששואלים בטעלפאון כד נים ולא נים אם שחטו עוף שכזה לפני מ' שנים, שאם לא היה מילתא דתמיהה, לא דכירי אינשי כבדמ' בכמה מקומות.

ד. גם על עופות האחרים שהובאו בארה"ק, הגם שאולי צריך עוד ברור אחר ברור, אבל לומר שהוא משונה, הוא תמוה מאוד, ממה הוא משונה מהעופות שבזמנינו שכמעט כולם יעידו שעופות שמגדלים בחודש אחד אינם כעופות מלפנים, ולפי רובם ככולם מהמתעסקים בזה הם מעורבים, והכי הם זוכרים עופות חיים מלפנים, ובזמן הכפרות התבוננו בצורתו במשך ... שנה, לעשות מסורה חדשה במחכ"ת.

וגם לפני העידו כעת אותם שראו שעוף זה דורס יותר מכל העופות שאנו מכירים, ואוכלים מהם חתיכות חיים, ואחרים מכחישים זאת שרק מנקרים זה בזה, והרואה התמונות בלי עין משוחדת אומר שנוטה הרבה יותר שאוכלים בשר חי, ובכל אופן ברור שצריך לבדוק זאת אם זה נכון, ואם זה נכון, הרי המדובר ממליוני כזית איסור שלוקה על כל כזית בהתראה בנתיים ומטמא הגוף והנפש רחמנא ליצלן.

וישמעו רחוקים מכל מין נגיעה, ויבואו ויחקרו מהו האמת והוא מצות עשה מן התורה והבדלתם בין הטמא ובין הטהור בין חיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תיאכל פירש"י שהיא יודע ומכיר ובקי בהן - ומה נעשה עד אז, בפשטות הוא ריעותא, ומה שכתבתי לעשות אין הדבר בידנו, ואיני יודע מה להגיד, אבל לומר שהוא כשר בלא שום פקפוק הוא תמיה מאוד בעיני במחכתה"ג.

ושפת אמת תכון לעד

משה זאב זארגער

הגאון המפורסם רבי שלמה יהודה הירש שליט"א

מו"צ בעדה החרדית ורב וועד השחיטה

וראש כולל יטב לב ד'סאטמאר

עיה"ק ירושלים תובב"א

לכבוד הגאון הגדול משירי כנה"ג ר' ... שליט"א אחדש"ת כיאה וכיאות להדר"ג.

הנה באתי על הענין החשוב שנוגע לכשרות העופות אשר מסתמא כבר שמע כתה"ר מהענין ואחזור ואשנה פרק זה ולשמוע גם דעת כת"ר.

הנה באשר זה לפני הרבה שנים כבר עורר הגה"צ בעל שבט הלוי על ענין כשרות העופות שיש חששות ואינו ידוע האם הזכר של כל העופות הרגילים יש לו מסורת טהרה. ועכשיו לצערינו נתברר שהשאלה והחשיש הוא גם על הנקיבה ומורינו הגאב"ד שליט"א עומד במאד שמחויבים לתקן הענין כמבואר במכתבו.

והענין הוא כך שפאבריקין של העופות משתמשים בכל מיני עופות לשבח מקחם שהעופות יגדלו מהר ובזול וכאשר הם מערבים הרבה עופות אי אפשר בשום אופן לדעת האם סוף סוף הנקבה היא עם מסורת טהרה כנדרש עפ"י שו"ע יור"ד פ"ב ובאשר לכך שלחנו שליחים נאמנים להביא עופות שגדלים בחצירות כמקדמת דנא וגם הגויים שמגדלים אותם משמרים אותם לעצמם מחמת שרוצים לשמר הצורה היפה של העופות ומלבד השלוחים שבקייאם מאד בצור העופות שבמסורת כמו שהיו אוכלים בכל תפוצות ישראל עד שבאו העופות המעורבים של הפאבריקין דרשנו וחקרנו עוד שיהא ברור שזהו צורת התרנגול שנהגו לאכלו בכל תפוצות ישראל וכן העיד גם הגה"צ בעל שבט הלוי זצ"ל, ועל פי זה התחלנו לגדל עופות אלו להחזיר מסורת טהרה למקומו כנפסק בשו"ע שאין סומכין על סימנים בלבד וצריך מסורת דוקא.

והנני פונה למעכ"ת לשמוע דעת תורה בענין זה כי כידוע בכל ענין קדוש מתעוררים מפריעים ובפרט בענין המאכלות אסורות שתלוי בו קדושת ישראל.

והנני מוקירו ומכבדו ואקוה להתכבד בתשובתו במהרה כי נחוץ הדבר

שלמה יהודה הירש

* * *

...לפני כעשרים שנה עורר מרן בעל שבט הלוי זצ"ל שיש חשש שמערבים הזכר בעופות בלי מסורת... ובשנים האחרונות שמעו שיש חשש שגם הנקבה מורכב... ומרן הגאב"ד שליט"א ציוה לברר הענין וועד השחיטה שלחו רבנים לברר מהפועלים... ונתברר שגם מרכיבים את הנקבה מעופות הרבה בעולם ואי אפשר לידע איזה מינים מעורבים, ולכן ציוה הגאב"ד שליט"א להביא העופות מאירופה כפקודת מרן בעל שבט הלוי זצ"ל לתקן הענין במשך הזמן וגם בעל שבט הלוי העיד על מסורתם שזוכר ששחטו אותם באירופה לפני המלחמה... ויש שרצו לערער שהעופות מאירופה הוא חולק את רגליו וכו' אולם בוועד השחיטה בדקוהו ואינו כן... ועכ"פ שאלה כעין זה כבר דנו אצל הקובריצער הינר באופן שנתערב הזכר ועי' בבית שלמה... רק דלמעשה לא סמך שם להלכה רק בכמה צירופין ורק אם יצטרף אליו מרן הדברי חיים מצאנו זי"ע והדברי חיים אסר אפי' רק באופן זה ולא הסכים... ובפרט כאן שהחשש הוא על הנקבה... וגם יש עוררים שכלל צורת העוף הפטם נשתנה צורתו כל הזמן, וממילא בלא"ה אין על זה מסורת שהי' מקודם ויש הטוענים שזה משתנה מחמת הגידול או שאינו משונה... ועכ"פ פקד רבינו הגאב"ד שליט"א על ועד השחיטה שמחוייבים בהקדם לתקן הענין להביא העופות הנקיים מכל חשש תערובות ליכות את כלל ישראל..

(מתו"ד אלול ע"ח בכולל סאטמאר ירושלים)

הגאון המפורסם רבי שלום פאללאק שליט"א

חבר הביד"צ דק"ק שיכון סקווירא יצ"ו

... על השאלה שנתעורר על העופות המצויים עכשיו המורכבים בכמה מינים, ויכול להיות שהאב או האם הם מהעוף הנקרא קורניש, שהיא עוף שאין עליה מסורה.

...והנה אין בידי לא לחם ולא שמלה, ולא באתי בכאן לפסוק הלכה, וזה ניתן לגדולי ישראל, אלא באתי לחזק המחבר..

והרבנים יעינו בזה ויקבלו את האמת ממי שאומרו, ועל ידי זה יוכלו לפסוק את המעשה אשר יעשון.

וגם מי שמהדר עכשיו כבר לאכול רק עוף הנקרא אינדיק תע"ב, או לאכול עוף הנקרא ראק שבה אין כל כך שאלות כמו על העופות המצויים תע"ב.

וכן שמעתי מכ"ק אדמו"ר מפוריסוב שליט"א שראוי לכל אברך יר"ש המתנהג בדרך החסידות לאכול רק אינדיק, או עוף שיש לו מסורה הידועה, וגם אין מרכיבים אותו.

וישראל קדושים המהדרין ומחמירים, במצות עשה של אתרוג מצה ותפילין וכו' לעשות על צד היותר טוב, ובודאי יחמירו גם על קדושת האכילה, לעשות על צד היותר טוב.

וכבר התמרמר ע"ז פוסק הדור הגאון בעל שבט הלוי זצ"ל בחלק י' סי' קי"ג וכתב שם שהעופות טעון תיקון גדול. ובזכות זה נזכה בקרוב לביאת גוא"צ בב"א

וע"ז בעה"ח כ"ט טבת שנת תשע"ח לפ"ק

שלו' פאללאק

הגאון המפורסם רבי ישראל דוד הארפענעס שליט"א

אבדק"ק ומח"ס ישראל והזמנים

...ובפרט במקצוע זה שלא רבים יחכמו... שהיות שכידוע בזמנינו חכמת הטעניק מתחדשת מידי יום ביומו, ומי יודע מה יולד יום... ועתה כשיווכחו לדעת השאלות המקושרות בהכלאות המינים ידעו לעמוד על המשמר, שלא ירעו ולא ישחיתו חכמי אומות העולם ע"י אמצעותיהם והכלאותיהם השונים, ועוד שלא יטול כל אחד תורתו בידו, עד אשר יהא ברור לו כאחותו, ובפרט בדבר שהוא לדורות, ובדבר שכל חיי נפש מישראל תלוי בו (כמאה"פ סו"פ שמיני והתקדשתם והייתם קדושים... ולא תטמאו את נפשותיכם וגו'). וכמה הצטער אותו צדיק ה"ה הגאון בעל שבט הלוי ז"ל על נידון זה כמפורסם בספר תשובותיו ח' סי' קי"ג, ודרש ופעל למען טוהר העופות...

(מתוך מכת' ט' טבת תשע"ח על קונ' 'העוף בהלכה')

של"ה הקדוש

פיני השל"ה אות א, ערך אכילה

אני בבחרותי למדתי תורה אצל הרב הגדול הגאון המפלא החסיד מורנו הרב רבי שלמה ז"ל, כשנפטרתי ממני לילך לנשואין שלי, אמרתי לו, רבי, ברכני. וצוה עלי מה לעשות. אמר לי בזה הלשון: קדש עצמך בשני ענינים אלו, בקדשת מאכל, ובקדשת הביאה, והוי זהיר במאד להרחיק אלף אמה ממה שנוגע לאסור, והתקדש במאד בקדשתם כי שאר מצות התורה אינם עושים רשם גופני, אבל אלו שני הדברים, האכילה מקיים הגוף, והביאה מהוה הגוף, והרשם הזה עומד תמיד, עד כאן היה לשון פה קדוש זל"ה.

...עוד לקחת מוסר, לראות 'כל עמל אדם לפיהו'. ואדם וחיה חטאו במאכל האסור להם, ו'עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא אתו תכרת'. על כן צריך להזהר מאד בקדשת מאכלים, שלא יהי בו שום נדנוד ספק ספקא. יחוקאל הנביא לא אכל מבהמה שהורה בה חכם, רק כל אכילתו בקדשה שבמתר. וכמו שהאכילה מסטרא דשמאלא גורמת מיתה, כן האכילה הקדושה הנרמז במה שאמר 'מכל עץ הגן אכל תאכל', והרמז 'אם כל חי' 'אם כל' אותיות 'מאכל'.

הגה"צ רבי אפרים צבי שמילאוויטש שליט"א

אבדק"ק קרעמניץ

ב"ה אל כבוד הרב הגאון בתורה וביראה העומד לנס עמו מורה צדק לעדתו ... שליט"א

לגודל התמי' על מה סומכים הרבנים מופלגים בתורה ויראה וצדקות להתיר בפשיטות, ועד הנה לא ראיתי דבר ישר להתיר ובפרט בקביעות עד סוף כל הדורות לכל הכלל ישראל מאכל אשר הגוי עוסק בה להשביח בהרכבות מינים ממינים שונים, וכל ההיתרים מיוסדים על פיהם אשר דבר שוא, וביררתי כי אינם מניחים ליכנס בסוד מסחרם רבני ישראל להשגיח על פרטי מעשיהם.

והנה האברך החשוב והמפואר ... נ"י אמר לי שדיבר עם כבוד מעלתו דברים בשמי, וכבוד מעלתו הכחישם כאילו דברי מיוסד על שקר, על כן אמרתי להשיב בקוצר מלים בתכלית הקיצור, הא' משום והייתם נקיים, והב' אולי אמצא יסוד על מה סומכים המתירין, והנה כבוד מעלתו אמר כי כל העוסקים בכשרות יודעים כי אינם מרכיבים אלא עופות כשרים, והנה דברתי עם מי שעוסק הרבה מאוד בכל עניני כשרות, והוא בעצמו הי' אצל הקאמפאני "ראס" וראה בעיניו האם של אלו העופות הבאים למאכל בני ישראל, וראה הזנב יורד למטה היפך ממה שכתב הרוקח בפ' הסידור על הברכה הנותן לשכוי בינה דלכן התרנגולים נואפים כי הזנב שלהם עולה למעלה ומעורר וכו'. ואין לך שינוי גדולה מזו, וגם הצואר היה גבוה ביותר מהתרנגולים במסורת ואף כי רוב התרנגולים אצלינו הם מקאפ מכל מקום חמשה עשר אחוזים הם מראס ועד כאן מהנ"ל.

ולפי דברי הרוקח יתכן שאינו תרנגול כלל, והרה"ג ר' יעקב יודא פאללאק זצ"ל אבדק"ק דובענקא עוסק טובא בכשרות הבשר, וכאשר שמע את דברי בערב סוכות, אמר לי יפה דברת, וגם כמה רבנים מהמתירין משתדלין בכל עוז

לתקן כי יודעים שמערבין עופות בלי מסורת ואולי יותר מזה אלא שיש להם צדדי היתר לפי ההכרח.

אבל בעיקר הדבר אני תמה, שאמר לי הנ"ל שעסק אם קא"ב ועם רא"ס לעשות תיקונים ואינם מניחים שום רב להשגיח בסוד מסחרם, ואם כן הכל מיוסד על פיהם אשר דבר שוא, ומבואר באחרונים דאין חוששין על הרכבות עופות טמאים דלא שכיח שיזדווגו טהורים עם טמאים (חסד לאברהם האבני נזר ועוד). והאבני נזר הוסיף דהרי לר' אלעזר שכן הוא סימן טהרה, ואף לרבנן דבעינן שכן ונדמה מכל מקום מודו דלא שכיח). אבל כתב האבני נזר כי זהו רק מאליהן, אבל במעשה רביעה ודאי לא שייך לומר דלא שכיח, וכן מבואר בכמה אחרונים.

ומבואר בפרי מגדים דקיימא לן רוב עופות טמאים, ואף כי במקום אחר כתב הפרי מגדים דהאידינא נשתנה והדבר שקול, אכן בודאי אין כוונתו דהבריאה נשתנה אלא כן הוא במקומות הפוסקים ואם כן הקאמפאנים המיוסדים להרכיב להשביח כפי החקירה באינטערנעט וכיוצא וסדנא דארעא חד הוא אצלם בודאי שייך רוב עופות, אך אפילו הדבר שקול מכל מקום הוי ספיקא דאורייתא, ותו דאפילו למ"ד רוב עופות טהורים כתבו כמה אחרונים דהוי קבוע וכמחצה על מחצה.

ועוד הנה אפילו בקא"ב הנה זה ברור אפילו לפי דבריהם יש להם ודאי גם שאר ליינ'ס מעופות שאינם כשרים לישראל ואם כן הדבר תמוה הלא מבואר בפירוש בבית שלמה (יו"ד ח"א סי' קע"ח) שהוכיח מגמ' ולשון התוס' דכל היכי דאיכא למיחש שהגוי יערב דבר איסור במשקה שלו בכדי להרויח אסור לקנות ממנו אף שאין אנו יודעין אם דרכן בכך, כן משמע בלשון השו"ע (יו"ד סי' קי"ד ס"ד) שהוא דין התוס' הנ"ל, והא שמבואר בש"ס דבמקום שאין דרכן בכך מותר היינו בידעין שאין דרכן בכך משום הפסד, וכל זה מבואר במסכת עבודה זרה ריש דף ל"ב ובתוס' שם ובגמרא דף ל"ד דאם ראוהו מושך מן החביות ליכא למיחש הא קאמר שם טעמא

דבודאי אינו מערב דמסרי סרי, וכן הויה בשו"ע (סי' קי"ד ס"ד), ומסיק הבית שלמה דבנידן דידן מאן לימא לן דאם יערב שומן חזיר שמקלקל, ומיושב דברי הרמ"א דמתיר מטעם אומן לא מרע אומנותו, וכן פסק להלכה דאף בדרבנן לא סמכינן אלא אתגר דלא מרע אומנותו יעו"ש.

נוסף לזה בכל החששות אם עירב הגוי בשמן וכיוצא דבר האסור איכא חזקת הגוף להתיר וחזקת הגוף אלימא טובא זולת באיתרע חזקתה שנפל בה איסור, ועל זה סמכו כמה אחרונים ביצא קול שמערבין שומן חזיר, וכן כתוב להידא בשערי דעה (סי' מ"ו) דרק באופן זה מתיר יעווי"ש, אבל אם הגוי יאפה קרעמי"ש קעי"ק וכיוצא מאכל המעורב ביסודו וליכא חזקת הגוף להיתר, ודאי לא יעלה על שום מוח בקדקוד להאמין ולסמוך על רעסעפי שאומר הגוי.

ואם כן מאחר אשר הוויית העופות מתחילתו ודאי מעורב בהרכבות שונות אשר בסוד מסחרו של הגוי, וליכא למיקם עלה דמלתא, ואין שייך כלל וכלל לא מרע אומנתו, אם יערב דבר טמא להשביח מקחו, ולא שייך שנדע אנחנו טבע כל מין בתערובת מה מפסיד ומה משביח, וגם אצל החוקרים ידוע שנתחדש אצלם ידיעות יום ביום בכל ענין, ושמעתי כי בכל שנה נתחדש כלב חדש מהרכבות ובפרט כי בודאי יש אצלם ליינ'ס מעופות שאינם כשרים לישראל השייך להיות צורך לערב לפעמים מפני מחלות, גם מי יודע מה יולד יום כנ"ל.

ובתוך א' מהשיחים עם הקאמפאני אמר הדאקטער בקא"ב נשמע זה ברעקארדער כי לפני י"ז שנים עירבו עוד מין שלא עירבו קודם, ואיה השכל הגוזר להתיר מאכל אשר עוסק בה להשביח ולהגן מפני מחלות. א) לסמוך על פיהם אשר דבר שוא. ב) וליכא למיקם עלה דמלתא. ג) ולא שייך לא מרע אומנתו. ד) ולא שייך חזקת הגוף להיתר מאחר דהספק נולד טרם הווייתו דודאי אין הווייתו בסדר זיווג טבעי אלא במעשה רביעה בהרכבות, ולא עוד אלא הזרעה מלאכתית כפי הצורך לא כפי טבע זיווגי העופות אלא

כפי שכל הגוי ופשוט שיש אצלו עופות שאינם כשרים לישראל ולא עוד אלא שהעידו (הקאמפאני) בפי שאירע עובדות לערב דבר זר מפני מחלות (ויש רעקארדער) וכבר כתבתי לעיל והעיד העסקן הנ"ל שהאם משונה לגמרי ואיה השכל הגוזר להתיר בפשיטות עד סוף כל הדורות דאי אפשר בשום אופן ליכנס בסוד מסחרם.

וגם מה שאמר דהקארניש יש לה מסורת שגבו עדות וגם כי יש להם כרבולת, הנה שני אלה הדברים מופרכים זה מזה, והנה לכל לראש יש להתבונן במהותה של מסורה מהו, והנה מסורה של בקי מבואר במהרי"ל הביאו הפרי מגדים דליכא האידנא אלא מנהג פשוט במדינה או עיר, ולשון הרמב"ם (מאכלות אסורות פ"א ה' ט"ו) והוא שיהי' דבר פשוט באותו מוקם שזה עוף טהור עכ"ל, וכן היא לשון המחבר (סי' פ"ב ס"ב) ועוף טהור נאכל במסורת, והוא שיהי' דבר פשוט באותו מוקם שזה עוף טהור וכו' אלא אם כן יש להם מסורת שמסרו להם אבותיהם שהוא טהור עכ"ל.

ובשו"ת גורן דוד מבאר בטוב טעם ודעת ואעתיק לשונו כי הוא יסוד בשכל הישר איך נקבע מסורת זו"ל, ולכן לכאורה אין ראי' ממה שאנו רואין מקצת אנשים אוכלים עוף אחד שראו אבותיהם אוכלים דילמא אבותיהם טעו, ולכך כתב הרמב"ם והוא שיהי' דבר פשוט באותו מוקם שזה עוף טהור כיון דהמנהג פשוט בכל המקום פשיטא שאם היה עוף חדש בא להם שואלין וחוקרין עליו, וגם אם קצתן ירצו יסמוך על חכמתן לחוד ולהתירן יהי' מי שיעורר לבבם על כך, ומן הסתם יהיו נמצאים בעיר אנשים שיודעים דעוף צריך מסורת, ועל כן כיון שהמנהג פשוט שוב יש לסמוך, וממילא פשוט דהך מקום שנלמד ממנה המסורה צריך להיות מקום גדול שנוכל לסמוך שבודאי תוך קיבוץ גדול נמצאו יראי ד' תלמידי חכמים שיודעים איסורן והיתרן של דברים, ואם המנהג פשוט שם יש לסמוך שלא בא מכח הוראת חכם שסמך על חכמתו ובדיקתו להורות היתר בדבר חדש דאם כן לא יהי' מנהג פשוט, וכל זה דוקא אם לא נמצא גם כן מקומות שפורשים מהם אז רשאי לסמוך על אלו, והנה לפי זה אלו אנשים שרוצים להעיד מסורה גם

כן צריכים להיות יראים ויודעים שהוא מנהג פשוט שאין חולקים עליו דאז סתמא דמילתא כך הו' להם בקבלה, והיינו דהוסיף מהרי"ל שמעיד על אנשי מדינה או עיר אחרת שהוא מנהג פשוט, ועיר דומיא דמדינה עיר גדולה שיש בה חכמים וסופרים ושיהי' מנהג פשוט דפעמים רבות יש בעיר מקצתם אוכלין ומקצתן מושכים ידם אלא שאין בידם לימגדר מילתא להורות איסורא לאחריני וכו' עכ"ל.

והנה אין בדבריו חידושי דינים אלא פירוש המלות הפשוט לכל שכל הישר בלשון הרמב"ם והמחבר, וביותר להמעייין במהרי"ל שמצריך דבר ברור כאסהודתא דבית שאן חולין דף ז' יעו"ש מבגמרא כמה פירות על העדות עד כדי כך שחששו דילמא ר' מאיר שכח, ומסיק חזי מאן גברא רבא דמסהיד, ומזה בונה בצמח צדק הקדמון (סי' ס"ה) שאין סומכין רק על תלמיד חכם שמעיד בשם תלמיד חכם, ומבואר בפ' במהרי"ל דהעדות על מסורת בענין בר סמכא שיהי' שמועותיו מכוונים ובקי לדייק בכל שינוי כל דהו כאסהודתא דבן שאן יעו"ש.

ומעתה ניחזי אנן כמה פירות טובא יש על מסורת הקארניש ההיפך לגמרי מדבר הפשוט בעיר מלאה חכמים וסופרים בלי פקפוק כאסהודתא דבין שאן, א' לכל לראש מאחר אשר גדולי הוראה שבדור הגאון ר' ישראל יעקב פישער זצ"ל והגאון ר' שמואל וואזנער זצ"ל מאחר אשר גדולי הוראה שבדור זצ"ל ועוד רבנים ותלמידי חכמים מובהקים פשיטא להו שאין לה מסורת וטרחו ועמלו לתקנו, וכהיום סדנא דארעא חד ובכל רגע יכולין להוודע מסוף העולם ועד קצהו, אין לך פקפוק גדול מזה על המסורת, והרי נהפוך הוא דהמעידים שאין להם מסורת היו גברא רבה, והמעידים בפני הבית דין על המסורת אינם גברא רבא ורבו הפקפוקים בעדותן.

ב) הקארניש אשר הוא לפני הבית דין היה לה כרבולת, ולפי דבריהם כדמיון כל התרנגולים רק קטן ביותר, והזנב היה כשאר התרנגולים, ויש עדים נאמנים מעידים מה שראו ומה שגידלו קארניש ואין לה כרבולת

כדמיון הכרובולת של התרנגולת רק חתיכה משונה וגם בכתבי הגוים נקרא הכרובולת בשם אחר והזנב למטה, ואין לך שינוי גדולה מזהו וכנ"ל דלפי פי' הרוקח מסתבר שאינה תרנגולת כלל וגם בנין הגוף משונה מאוד, וכיצד יתקיימו שניהם, ובעל כרחן שהם בני תערובת, וכן מעידים בשם כתבי הגוים דבקאריניש המקורי ממשתמשים בעיקר להכלאה ולא לאכילה, ואמר לי איש מזהימן בשם דר' דקאריניש המקורי כמעט שאינו בנמצא, ואם הפארמער אמר שהוא ארגינעל, הנה אינו יודע זה אלא מן הקאמפאני, ומה שהוא ארגינעל אצלם אינו ארגינעל בדיני התורה, וידוע כי במאכלים יש כמה אחוזים שמותר על פי החוק לכתוב 'פיור'.

ואיך שיהיה נקבוע מסורת על נאמנות של גוי מופרש בפירכות עצמות ההיפך מן הקצה אל הקצה ממה שכתב המהרי"ל, חלילה לנו מזאת.

ג) מבואר בצמח צדק הקדמון (סי' כ"ט) דלא סגי סתם מה שאכלו עד שגדעו שהיה בהוראות גדוליהם, ולשון הצמח צדק גדולי המורים ולא סגי לי בסתם מורה באוסר והיתר להיות ראוי לקבוע מסורת ובפרט כי לא כדורות הראשונים דורות האחרונים דמלפנים בישראל וגם פה בתחילת בביאת ההיהדות החרידית הי' כל אחד קונה עוף והולך לשוחט, אבל בזמנינו כל העיר אין רואין עוף חי מערב יום הכיפורים ועד יום הכיפורים והעופות באים להשלאכ"ט הויז, וזולת השוחטים והפועלים שם והרב המכשיר אין יודעין מה הם אוכלים, ולא כל רב המכשיר אפי' היימישע ראוי לקבוע מסורה, ובודאי יש רבנים מכשירין שאינם בקיאין בפרטי דיני המסורת ויהיה בקי לדייק בכל שינוי כמו שכתב המהרי"ל, ולא נמסר ענין ההשגחות בזמנינו לגדולי התורה. ובודאי בעינן עדות מפורשת מגדולי המורים שהוא טהור במסורה.

והנה לא נשמע שום עדות מפורשת מגדולי הוראה שיירי כנסת הגדולה אשר על פיהם שחטו הקאריניש, וכל שכן עדות שיהי' בכחו להכחיש עדות מפורשת של גדולי הוראה אשר העידו שאין לה מסורת, אכן העיקר מסתבר

דלא פיליגי דמה ששחטו הי' בני התערובת ולא הי' ניכר שינוי להצריך מסורת חדשה, ומה שמעידין גדולי הוראה שאין לה מסורת זהו קארניש המקורי שמשונה מאוד, ואל נחשדו גדולי הוראה לכתוב ולהדפיס בלי אחריות אילו הי' שחיטת הקארניש פשוט ונפוץ כל כך. ואיך שיהי' הלא מסורת בעיני עדות מבוררת ומפורשת בלי פקפוק מגדולי הוראה שבעיר ואין כאן.

ויש מחלוקת באחרונים אי מהני תרי לגבי תרי במסורת, הדברי חיים מתיר והגר' שלמה קלוגער והבית יצחק אוסרים, אבל לכולי עלמא בעינן שיהיו שקולים, ובנודון דידן לא מהות העדיות שקולים. האיסור מבואר ומפורש בכתב, וצד ההיתר רק הבוטשער שהי' בהשגחת רב, ולא מהות הגדלות שקולים, ובפרט שיש לתרץ דליכא הכחשה, ואיה השכל לקבוע דין מסורת על עדות מפוקפקת כזאת.

ד) ובעיקר הגביית עדות בבית דין זה יש לפקפק, הנה מצינו באחרונים דבעינן גבית עדות גמורה עד שיש מפקפקים אי מהני בכתב משום מפיהם ולא מפי כתבם, והנה בית דין זה אף להפלתם בתורה ויראה מכל מקום המכשירים הם נוגעים בדבר למאוד מלבד הנגיעה של ממון גדולה מזה היא השוחד דמצוה שהם בין המצרים ממש, דאם יסירו השגחה נמצא אוסרים בפירוש, וזו לא דבר קל ואין לך חכם שבא אחר מעשה גדולה מזו, וקיימא לן דחכם שבא אחר מעשה אין שומעין לו ונפסק להלכה בסי' רמ"ב, ומבואר בנודע ביהודה דאין חוששין למשקר אלא טועה בדדמי, והמהרלב"ח ובקונטרס הסמיכה ובתשובה פסק להדיא דנוגעים בדבר או חכם לאחר מעשה אין בכחו להכריע הרוב, וקיימא לן אין דנין בדייני אותה העיר בעבור שהם נוגעים, ומרן רבינו הק' זי"ע בנה על זה יסודות בספרו הקדוש, והיה המדובר בגאוני ארץ, והמהרלב"ח מיירי בשרי התורה וקדושי ארץ, ועל כן מה יפה כח בית דין זה לגביית עדות ולקבוע מסורת, ובפרט במקום שהפקפוקים רבו למאוד, ומה יפה כח בית דין של נוגעים בדבר להכריע אפילו גדולי התורה ובפרט נגד גדולי הוראה שאינם נוגעים בדבר.

היוצא מכל האמור דלפי עדות המעידין על קארניש המקורי מסורת בודאי ליכא, ובנין הגוף משונה מכל התרנגולים ויתכן שאינו תרנגול כלל, ומה שהם קורין טשיקען לא מעלה ולא מוריד, אם כתב הים של שלמה דאין אנו בקיאין בשמות העופות כל שכן אלו נוסף לזה הבאנו עד המעיד על האם אשר בראס וגם בקא"ב ליכא שום דין נאמנות להאמין דליכא עופות טמאים לכולי עלמא ואפילו לפי משה בן יוסף, וקיימא לן רוב עופות טמאים, ואיך שיהי' קבוע כמחצה על מחצה, ומאחר שעוסקים בהרכבות בתערובת מינים שונים והרי זה מאכל מרוקח בידי אדם גוים טמאים בסוד מסחרי, וידעתי בפני' שאין מניחים שום רב לבדוק ענינם, ולא עוד אלא מי יודע מה יולד יום יום, ואוהבי הטבע אוהבי חדשות הם, ובפרט שבודאי יש אצלם ליינס של עופות שאינם כשרים לישראל ואיה השכל הסובל לקבוע הוראה בישראל כי העופות מותרים עד ביאת המשיח, והדבר הנוגע לצפור נפשה של היהדות.

והנה בצדדי ההיתר לא נכנסתי לדון כי הבנתי כי יסוד מעלתו בעיקר על המציאות לפי ידעתו, ומי יתן ואדע גם בדעתו.

ומה שאמר מבארעד ראק, הנה כבר כתבי מזה (נדפסה בקובץ גינת ורדים קובץ ל"ה) ובקוצר מלים אומר. הנה חכמינו ז"ל אמרו עוף טהור נאכל במסורת וכל שיש לנו מסורת על הצורה ומהותו וטבע העוף שהוא טהור יש לה נאמנות כי עוף זה בצורתו ומהותו וטבעו אמר הקב"ה למשה רבינו ע"ה שהוא טהור ואין לעכו"ם נאמנות להכחישו אם המסורת היא באופן הנ"ל שזהו פירוש המלות של מסורת כמו שביאר הרמב"ם ומהר"ל ומחבר כנ"ל, ועל זה מעידין כל השוחטים ועוד עדים נאמנים על כל גדולי עירנו מיום שנוסד כשרות השחיטה על ידי מרן רבינו הק' זי"ע ובית דינו ושאלוהו, יש שאלוהו כל השנה ויש אשר לא השיגו ידם מחמת יוקרו בכל השנה, אבל לשומן בפסח כולם אכלוהו.

ואחר שיש לה מסורת כדינו מנהג פשוט בלי פקפוק כל העיר וגדולי שיירי כנסת הגדולה רבנים מובהקים שישמשו ברבנות לפני רבותיהם

גדולי ארץ וקדושי עליון ועל צבאם מרן רבינו הק' זי"ע, ואם רואים בכתבי עכו"ם כי יסוד עוף זה בצורתו ומהותו והווייתו מהרכבת עופות טמאים, הרי מכחישים המסורת, והיעלה על הדעת שיש לעכו"ם נאמנות להכחיש המסורת של חכמי ישראל, וכל שכן חכמים ז"ל האמינו המסורת.

ובפרט כי העכו"ם בעצמם מכחישים זה את זה ואחר כך בא הארגענעזאציע והחליטו מסברותיהם ודמיונותיהם, ואמרו ז"ל (נדה ל') אני מביא ראיה מן התורה ואתה מביא רא' מן השוטים, וכתב החתם סופר בכמה מקומות דאין לרופאים נאמנות אלא מטעם ספק פיקוח נפש ובודאי בלי ספק אין לה שום תוקף כל דהו להכחיש המסורת.

אכן מהו המסורת כי עוף בצורה ומהות וטבע כזה אמר הקב"ה למושה רבינו ע"ה שהוא טהור, ואם באו עכו"ם לומר כי צורה ומהות וטבע כזה יסוד הווייתן מעופות טמאים, הוי הכחשת המסורת, אבל לומר שיש מסורה שלא ירכיבו העופות להבא זה תמוה ועל כן באופן כזה שהנידון על עוף זה אשר לפנינו אם הורכב מעופות טמאים ובתחבולותיהם אין בה הכחשת המסורת, ח"ו ולכן עכו"ם המעידין באופן אשר על פי דין יש להם נאמנות כגון מסיח לפי תומו ואיכא למיקם עלה דמילתא ורגלים לדבר בודאי חוששין, וכל שכן באופן שאין צריכים לדין נאמנות דהמכחיש המפורסם מוכחש מהכל. (מה שאין כן על הטוענים על הבארדער ראק מספרי הגוים איך נתהווה עצם מינו וצורתו שנתחזקה אצלנו במסורה ברורה כנ"ל והבן היטיב).

ועל כן עצם הדבר שהברוילער יסוד הווייתו בתערובת מינים שונים למזג טבעי העופות ומהותם ותוארם ובנין גופם יש לה כל אופני דיני נאמנות, וכל שכן כי הוא דבר מפורסם גלוי וידוע בכל העולם עינים של הברוילער וענין הקאמפאני'ס רא"ס וקא"ב ידוע ומפורסם בכל העולם אשר עינים להרכיב מינים ממינים שונים למזג טבעי העופות ומהותם ותוארם ובנין גופם לשבח ולהרבות הבשר וכו', ומלבד אשר נודע זאת בדין מסיח לפי תימו ואיכא למיקם עלה דמילתא ורגלים לדבר, אכן באמת כל דין נאמנות אין צורך בהיות הדבר

גלוי ומפורסם בכל העולם, והמכחיש את המפורסם מוכחש מהכל, וידעתי גם כן שיש להם משפטים עם הגרופע של צער בעלי חיים על מעשיהם.

נוסף לזה יש הרבה שינויים במהות התרנגולים שהם פועל יוצא מן ההרכבות ובנין גופם משונה מהתרנגולים בדרך כלל אשר הבאדעם גדולה מהבייליק ובהם להיפך והרגלים נתקטנו והנוצות נתמעטו והפלגת טבע הרעבון משונה וגם פיסוק הרגלים ומקומן בגופן משונה, והכל תוצאות מההרכבות וגם אין יכולים לחיות באורך ימים מרוב הבשר שלא לפי עצם טבעם, ואמר לי הנ"ל אשר הי' בהקאמפאני שהגויים ממיתים העופות באופן שמכניסים אותם בבית מלא גאז ובאופן זה ממיתים עופות לרוב בפעם א' ממש ואמרו לו כי הבארעד ראק לא היו מתים מזה רק אלו מתערובת המשונה הלונג חלוש והלינג אינו יכול לסבול ריבוי הגאז, קצרו של דבר ריבוי ההרכבות והווייתם המשונה אי אפשר להכחיש כמו שמש בצהרים.

ומאחר אשר זה נודע בביורר אשר אין הווייתם בסדר והמנהג הוויית בעלי החיים רק מעשה ידי אדם בתערובות כפי שכלם הטמא, בודאי אין לעכו"ם נאמנות איזה מינים מערב להשביח העופות, ואין אנו יודעים טבע מינים הטמאים אם תערובתם לשבח או להפסד, והרי עד מוכיח כי על ראס יש עדים נאמנים על אם התרנגולים שעושין לאכילה משונה ממהות התרנגולים בכלל, ומי יודע אם אינו טמא אפילו לר' משה בן יוסף, ומאן אמר כי בקא"ב אין זה ממיני העופות, ואיך שיהי' הרי בודאי יש להם ליינ'ס של עופות שאינם כשרים לישראל כנ"ל ומאן מסהיד שאין מערבים מהם לפי הצורך לפעמים להגן ממחלות, וכבר נזכר לעיל כי יש לאחד רעקארדער שהודו לו בפירוש שעירבו מין אחר שאינו כשר להישראל בשנת 2000 למספ' לצורך שעה, אלא שאמרו כי היה הזכר, ואין לנו שום נאמנות להיות בטוח על כשרות העופות.

ומה שאמר כבוד מעלתו כי זה הרעסעפי נקבע לפני חמשים שנה ולא הוסיפו כלום וגם מרן רבינו הק' זי"ע אכלוהו. הנה קא"ב בעצמם מכחישו

שכותבים כי לא נקבע זה הרעסעפי אלא בסופו של שנת תש"מ, וכבר נזכר לעיל יש עד המעיד ויש לו זאת ברעקארדער שהודו כי לפני י"ז שנה עירבו עוף אחר מזה הרעסעפי, ובעיקר הדבר ענינם הוא סוד מסחרי ואינם מניחים שום רב לבדוק ענינם והקאמפיוטער'ס, והרי זה עד מוכיח כי אין הדבר פשוט כמו שאומרים, גם מי יערב על להבא, וגם לית מאן דפליג שיש להם גם ליינ'ס שאינם כשרים לישראל כנ"ל, ואיך שיהי' יש בעופות גם מראס כנ"ל, ועל כן בנפול היסוד תפול הבנין וכשל עוזר ונפל עוזר, ואין לנו שום יסוד בטעם על כשרות העופות שמעורב אפילו לר' משה בן יוסף ונולד החשש טרם הווייתם וליכא שום חזקת היתר, וגמ' מפורשת בלי חולק דחוששין על הבא מיד עכו"ם שמערב להשביח אפילו בסתם, וכל שכן במעידין על זה, מי ראה כזה ומי שמע כאלה לומר על כאלה מותר לך ומותר לך בהלכתא בלא טעמא, וגם תערוכת הקארניש אף אם זה הי' מעורב טרם סופו של שנת תש"מ, ומכל מקום לפי דבריהם בעצמם הי' זה בהזכר, והמופת על זה כי בנין הגוף של הברולער לא הי' משונה כמו עכשיו, וידוע כי בנין הגוף בא מן האם, וגם כי ראס וקאב לא כבשו עדיין השוק והיה פארמער'ס למאות ולא לפים, ואם העוף נדמה לגמרי למסורת בלי שינוי ואין לנו עדות נאמנות על פי דין על העוף אשר לפנינו שהורכב מעוף בלי מסורת, בודאי הי' מותר לאכלו. ומסורה על חשש תערוכות כזה צריך להיות כשניהם לפנינו לא כשנשתנה מעט משנה לשנה.

אבל כהיום אשר בודאי באים התרנגולם מראס וקאב ובודאי הם עוסקין בהרכבות מינים שונים ובודאי מעורב בו קארניש, ובנין הגוף מעיד על זה במופת חותך, ומי יודע מה עופות טמאים, וכבר נזכר לעיל העדות אשר בראס, וגם בודאי יש בקאב ליינ'ס של עופות שאינם כשרים לישראל ובודאי עלול לערב לצורך, ויש עדות מפורשת על תערוכות זר, הרי מפורש שקר דבריהם, מאין הרגלים להתירם.

ותו דמאחר אשר בודאי לא הי' זה בזמן אשר מרן רבינו הק' זי"ע ובית דינו שיירי כנסת הגדולה קבעו הכשרות, ולשעבר לא ידעו משמות רק מהצורה,

וכאשר ניכר השינוי צורה נולד בכבר ערעורים מזקני הרבנים גדולי הוראה בארץ ישראל, ואיה המסורת.

והמתבונן בזה המציאות ומשכיל על דבר אמת בדברי הפוסקים, יבין לאשורו כי כל צדדי ההיתר כולם כמוץ יפלו.

כתבתי וחתמתי שמי אור ליום ד' לסדר את העדות אשר אתן אליך א'
דר"ח שמרבין בו בשמחה שנת תשע"ח

הק' אפרים צבי שמילאוויטש

ויואל משה

מאמר שלש שבועות, ס' קנ"א

...ויותר מזה ראיתי אחר כך בנזר הקודש (בבראשית רבה פ' ס' ס' י"א) דאף במידי דאכילה שאין הקב"ה מביא לצדיקים תקלה על ידן... ותמהו כולם דאך אפשר באמוראים הקדושים שנכשלו במידי דאכילה... והנזר הקודש כתב דכיון שנתמעטו הדורות לית אנן כחמורו דרבי פנחס בן יאיר, דאף על פי שבודאי נמצא גם בדורות אחרונים בני אדם גדולים מאוד במעלה, מכל מקום כאשר אין דורם זכאי גם הם יורדין ממדריגתן כהא דאמרינן (במפ"ג דתעניות) מה יעשה גדולי הדור שאין דורים דומה יפה עד כאן לשונו עיין שם. הנה אמר זה לדורם של האמוראים חכמי הש"ס, ואנן מה נענין אבתרי', ואף שבודאי היו בדורות האחרונים צדיקים גדולים שהקב"ה שומרם מכל מכשול, אבל לפעמים עון הדור גורם, בפרט במה שתלוי בהנהגת הדור, דרכיהם ומעשיהם של בני הדור משפיעים הרבה על המנהיגים, כמו שהבאתי לעיל מדברי חז"ל שזה עונש הדור ואין להאריך בזה שכבר העידו חז"ל על מצב ההנהגה שבדור האחרון עקבא דמשיחא אמנם אף על פי כן בדורם של חכמי הש"ס שנכשלו גם מהאמוראים הקדושים הוא דבר פלא בפרט במידי דאכילה שבפרטיות במידי דאכילה אמרו ז"ל צדיקים אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידם כמבואר בתוספות בכמה מקומות... ונראה לפענ"ד שהוא על דרך שאמרו חז"ל לא היו ישראל ראויין לאותו מעשה ולא היה דור ראוי לאותו מעשה אלא כדי להורות תשובה וכל המאורעות שבדורות הקודמים המה להורות הדרך לדורות הבאים אחריהם ולזה בימי חכמי הש"ס שהתחילו הדורות להתמעט אף שעדיין היו אז דורם קדושים ונשגבים מכל מקום לגבי דורות הקודמים התחילו להתמעט והיה צורך להראות מן השמים שמחמת מעוט הדורות יוכל לאיתרמי גם בגדולים מאוד שנכשלים

הגה"צ רבי מנשה פילאפף שליט"א

רב ביהמ"ד מהר"י ט"ב

ומו"ץ בקהל יטב לב סאטמאר

כתב בתנא דבי אליהו פרק י"ג עד שיתפלל אדם שיכנס תורה לתוך מעיו יתפלל שלא יכנס מאכלות אסורות בתוכו והלא היא מחמורות שבחמורות ודבר כזה יהודי כשר מתרחק מזה אף אם היו יכולין למצוא היתר כספק ספיקא וחויז מזה ככל מאכל שאינו ידוע מה שיש בו תערובות שאינם יודעים מה היא אינם אוכלים ידוע מה שכתב מרן רבינו זי"ע בדברי יואל פרשת תולדות דבזמן הזה אי אפשר לומר דבבהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה וכן היא בכל דבר שעושין בפאבריק של גוים, מי היא שיקנה מפאבריק של גוים ולסמוך על הנאמנות של גוי ומה גם שהיא דברים שיש בהם סודות.

הם אומרים שהגוים אינם נאמנים ואם כן נשאלה השאלה האם דוקא לאסור אינם נאמנים, וכי להתיר נאמנים אם גוי עושה דבר ואין אתנו ידיעה מה הם עושים האם יש לסמוך על זה... הלא הדבר משתנה משנה לשנה... הלא עובדים עמה והיא עוף מעובד.... הלא העוף היא משונה לגמרי מבקדם שינויים מגולים.... הלא עשוי שיהא יותר בשר נוצות קטנים.... והם מעובדים ואינם חיים כמעט, וכתב הישמח משה (נדפס בהגדה מראה יחזקאל) כשמעורר על השטאפ גענו וכתב לחשוש על זה שאי אפשר לחיות י"ב חודש ויש שמקשים עליו... מ"מ גם עוף זה אינה יכולה לחיות י"ב חודש.

המשך לשון היואל משה

מחמת השפעות הדור, דמי לנו גדול מחכמי הש"ס שבא להם מכשול מחמת מצב הדור כמו שכתב בנזר הקודש, ונדע מזה קל וחומר בן בנו של קל וחומר על הדור האחרון השפל והאפל שיוכל להשפיע גם על גדולי הדור במכשולות גדולות ונוראות רח"ל, ואין לנו אלא מה שאמרו בדורות הראשונים שעדיין לא היה הירידה כל כך בדיוטא התחתונה כמו עכשיו.

הגם שיש תירוצים שאם ניתנים המאכלים באופן אחר יכול לחיות מ"מ היא כשטאפ גענו (ועיין בשו"ת דברי יואל סימן נ"ד שכתב ההגאון ר' זלמן שפיטצער זצ"ל וסייעתו הקיל להעמיד משגיח בפאבריקען נכרים שאין להם נאמנות, אמנם הגה"צ ר' הילל קאלמייער זצ"ל ועוד שאר גאונים ובתוכם הגה"ק משינאווע זלה"ה צווחו ככרוכיא כי אי אפשר להשגיח בטוב עיי"ש).

והלא יש חששות דאורייתא אין לי שום ספק שמרן רבינו זי"ע לא היה מתיר לאכול (ומי יודע אם הגזירה הנוראה החדשה שנתהווה עכשיו לאסור לשחוט עופות במדינת בעלגיא אם אינו מחמת ההתרשלות בענין העופות המורכבים [עד עכשיו לא אסרו רק שחיטת בהמה ועכשיו אסרו אף עופות]).

וכתב במאור ושמש פרשת שמיני וזלש"ק ואי אפשר לבא להשגות התורה עד שישמור את עצמו ממאכלות אסורות מכל וכל... ואפילו מן דבר שאינו אסור אלא משום חומרא בעלמא יש לו לאדם ליזהר מהן ובפרט לחקור שלא לאכול אלא מן שוחט כשר על צד היותר טוב וכל דבר צריך סימן או בדיקה מן תולעים צריך להחמיר על עצמו לעשות כדת וככונן ואז יוכל לבא להשגות התורה אבל אם היא מיקל על עצמו אפילו בדבר שאינו אלא חומרא בעלמא אפילו אם יתנהג בדרכי חסידות ופרישות על כל הצדדים ושוקד על פתחי תורה ועבודה יום ולילה לא יוכל להשיג הקדושות עליונות על נכון עכלה"ק.

וכן כתב בבאר מים חיים פרשת חיי שרה וזל"ק ויאמר אברהם וגו' זקן ביתו המושל בכל אשר לו וגו'. צריך להבין למה פרט הכתוב כל סימני עבדו זקן ביתו ומושל בכל אשר לו מה נפקא מינה מזה והיה די לומר ויאמר אל עבדו שים נא וגו', ואמנם הכתוב מגיד בזה צדקת אברהם ידיד ה' אשר בהגיעו לעשות אחת ממצוות ה' עשה בכל התחבולות וחשב בכל המחשבות לעשותו על צד היותר טוב, ופחד ורעד על אחת מני אלף אולי יארע לו דבר תקלה ולכן עשה כל המעשים בכל יכולתו לראות בכל האופנים שיהיה נעשה המצוה בשלימות שלא יתקלקל ה'ו.

והנה אברהם צדיק גדול כזה וקיים כל התורה אף מה ששנו חכמים (כמו שאיתא ביזמא כ"ח:;) ובודאי קיים אומרם (אבות א', ו') הוי דן את כל האדם לכף זכות והחזיק הכל לצדיק בעיניו ומכל שכן לאליעזר עבדו ידוע היה אליעזר בצדקתו שהיה דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים והיה נאמן ביתו ועל פיו ישק כל עניני חפצי אברהם וכל אשר לו נתן בידו, מכל מקום כשהיה צריך לשלחו לדבר מצוה לישא אשה ליצחק ממשפחתו ומבית אביו ולא היה רוצה בשום אופן לקחת לו אשה מבנות כנען כי רעות בנות כנען בעיני אביו שבשמים וכולם ארורים הם מקללת אבי אביהם כנען הראשון שאמר לו נח (בראשית ט, כ"ד) ארור כנען עבד עבדים יהיה. לא האמינו על דברו בשום אופן, אחר כל הנאמנות שהיה לו אצלו, עד אחר השביעו באלהים ובנקיטת חפץ בשבועה דאורייתא ולא בסתם נדר או שבועה בלא שם, והכל כי כל כך פחד ורעד במצוה עד שעבר עליו כל הספיקות אולי כך או כך עד אשר עשה כל אשר היה ביכולתו לעשות באופן שיוכל לסמוך עליו, ולא הועיל כל הנאמנות שהיה לו על ביתו ועל כל אשר יש לו והכל נתן בידו על נאמנות. ובמצוה אחת לא חפץ להאמינו כי גדלה יראתו את פני ה' וכל העושר שהיה לו היה לאפס ואין בעיניו, ועל כן על זה האמינו ולא על זה.

מה שאין כן בבני עמנו בדורותינו היום עושים ההיפוך אשר אם יבוא אחד ובידו סכין לשחוט ויאמר כי הוא שוחט ובודק ומומחה יאמינו בכל שהוא ולא ישאול ויחקור וידרוש עליו כל כך ויאמר מן הסתם כל המצויין אצל שחיטה מומחין הם, וכמו כן אם אחד יביא יין וחלב או דג וכדומה מדברים הנמצאים בהם חשש איסור או אם יתנו לפניו דברים הצריכים בדיקה מתולעים כמו חומץ וקטניות והדומה להם יאמר מן הסתם יהודי מוחזק בכשרות הוא ואינו חשוד להאכיל דבר שאינו ראוי לאכול. ולא כן יעשה אם יבוא אחד ללות מאתו מעות או שאר דבר חפץ לא יאמין לו כפשוטו בשום אופן עד אשר ידרוש ויחקור ושאל היטב עליו מי הוא זה ואיזה הוא ואם נאמן הוא או אינו כל כך.

ויצטרף כל הספיקות למען לא יתן לו ואם כבר ירצה ליתן יעמיד עליו עדים ויכתב בספר וחתום ויפחד וירעד עד כלות הזמן אולי לא ישלם לו, והכל כי זה הוא העיקר בעיניו בכל עבודתו שעובד בעולם הזה. ולזה, על זה יתן כל לבו ונפשו ועיניו שלא לבוא לידי מכשול מיראתו ופחדו, מה שאין כן במצוות ה' שלטפל נחשב בעיניו ואם לא יהיה כל כך על צד היותר טוב מה יהיה בזה כיון שלא זה הוא עיקר עבודתו.

ואולם אברהם אבינו העיד עליו הכתוב (ישעיה מ"א, ח') אברהם אוהבי, שלא אהב דבר אחר כי אם מצוות ה' ולא יותר והכל היה להבל ותהו בעוניו כאפס ואין נחשב לו ועל כן כל אשר לו מסר לאליעזר, ובמצוות לא חפץ להאמינו. וזה שאמר הכתוב ויאמר אברהם אל עבדו פירוש הנה עבדו הידוע מאז ומקדם עבד כשר ועוד הוא זקן ביתו ונודע אומרים ז"ל (קידושין ל"ב:) זקן זה שקנה חכמה...

חוץ אשר היה עבדו מעולם עבד כשר, היה זקן ביתו שקנה חכמה, וכאומרם (יומא כ"ה:) שהיה דולה ומשקה מתורת רבו כנאמר. ומושל בכל אשר לו שכל אשר יש לו מכסף וזהב וחפצים ובגדים נתן הכל בידו ומי בכל ביתו נאמן כאליעזר עבדו בן משק ביתו ואף על פי כן כאן אמר לו שים נא ידך תחת ירכי ואשביעך וגו' שלא רצה להאמינו לדבר מצוה ודימה עצמו לקונו אשר הן בקדושי לא יאמין כי כל חפציו לא השוו בה, ויקר היה המצוה בעיניו מכל הון רב וגם לאיש אשר אלה לו לא חפץ להאמין עד אשר השביעו שבועה דאורייתא בשם ה' אלהי צבאות וכנאמר. עכלה"ק.

ליקוטי הלכות

הלכות מריפות, הלכה א'

כל מיני מריפות נמשכין מבחינת פגם הברית, ועל כן יש שבעים מריפות כנגד הרע הכולל של שבעים לשון (שכולם משוקעים בתאוה זו מאד). ועל ידי אכילה בכשרות דהיינו שנשמרין בשלימות מנבילות ומריפות כו' על ידי זה נכנע הכסילות וזוכין לתיקון הדעת ולתיקון הברית ולפרנסה בריות.

הגה"צ רבי אהרן צבי רומפלער שליט"א

אבדק"ק תהלות ישראל

איני יודע אמאי יש כל כך סמיות הענים. וצריכין לידע שהבירור נתחדש כל שעה, שכל שעה נתהוו עוד קלקול והשקר נתגדל יותר ויותר וזהו לברור מה הוא שפונה להשי"ת ומתחשב עם דבריו ועתה עומד על הפרק הנידון על העופות.

גם אלו שאוכלין אותו ואמרים שמערבין לתוכו זרע מעופות שאין להם מסורה, ועוד יותר, שהם עופות טמאים ממש. ואחר שכבר יודעין כל זאת עדיין אוכלין אותו ושמחליפין ואמרים על רע טוב ועל טוב רע, שרוב אחד שהתיר, כתב טעמו, כיון שעושין אותו עם העוף שנקרא קארניש, קארניש הוא עוף טהור ויש לה מסורה ממילא העופות שלנו הם כשרים, וזהו סילוף התורה שכל מי שזוכר מימים קדמונים, יודע שהיה מיחזק לעוף טמא, ואין לה מסורה. ויש חשש שזהו הדוכיפת הנזכר בתורה, והמהרי"ל מדבר מזה ואוסרה, ושם (במהרי"ל) יש ציור שדומה ממש להקארניש שלנו. רק שם אצל המהרי"ל היו קוראין אותו 'אור האן' (ואמת שהצירים שהיו עושין בימים ההם אינם ברורין כמו התמונות שעושין היום - והיינו שלא היה להם כלים שלנו רק היו כותבין - עם כל זה דומה ממש לקארניש של היום) והיאך יכולין לכתוב שקרים כאלו, שהעופות הם כשרים כיון שנעשה מקארניש, וקארניש הוא עוף טהור, ולעת עתה כבר כולם יודעים, שהעופות נעשים מקארניש, ואינם רוצים לידע כולם, ועדיין אוכלין אותו, סוגרין העינים, ולדאבונינו נכנס המכשול גם למחנינו, וגם להמדקדקין ביותר, וגם החשובין ביותר נכשלין בבירור זה, רחמנא ליצלן. ובאמת אין צריכין להיות תלמיד חכם גדול, רק איש פשוט ששומע שהעופות נעשין מקארניש (וגם מעוף אחר - שגם אותו העוף נעשה מקארניש) וזהו העיקר, בין הזכר ובין הנקבה צריך למנוע מזה, ולא די שנכשלין ואוכלין, רק נעשה מלחמה נגד מי שירא את דבר ד' ומונע מזה, וזהו פחד נורא, וידוע הרמב"ם, שהיה קהלה בתימן שהיה להם ספיקות בתחיית

המתים מן התורה וכתבו לו שאלה היכן כתיב בתורה, וכאב לו מאוד ולא רצה לענות להם, וצוה לכתוב להם שהשאלה הזאת מוכיח שהם אוכלין מאכלות אסורות ומטמטם אותם והדעת דקדושה והאמונה שלהם נפגם, ומכח זה יש להם שאלות באמונה, והאמת היא שמאכלות אסורות אפי' בשוגג ואפילו באונס גם מטמטם, וידוע שנפסק בשולחן ערוך הלכות שבת שאשה מינקת שמוכרחת לאכול מאכלות אסורות, משום רפואה ופקוח נפש הגם שיש בזה מצוה וחיוב, עם כל זה באותה תקופה לא תניק את בנה, משום שדם נעקר ונעשה חלב, והדם נעשה מהמאכלים, וכיון שהם מאכלות אסורות לא תניק את בנה, וידוע האיגרת ששלח ר' מענדל'ע ווישניצער להמיטל'ע בעלזא רב ר' יהושלע בעת שהבעלזא רב היה מיכרח לאכול ביום הקדוש משום פקוח נפש שלא היה בקו הבריאות והיה לו מזה צער גדול. ור' מענדל'ע ווישניצער כתב לו שזוכר שגם אביו השר שלו' היה מוכרח לאכול ביום הכיפורים והיה אומר הברכה על האכילה בשמחה ובהתלהבות כל כך שלא היה רואין זאת רק אצל אכילת המצה בליל פסח, והיינו משום שהיה שמח על המצוה של ונשמרתם מאוד לנפשותיכם, ובזה חזיק את פקוח נפש לאכול מאכלות אסורות ואף על פי כן נפסק בשו"ע, שבאותה תקופה לא תניק את בנה, ואף על פי שהיא עושה את רצון ד' בעת אכילה וגם נשתנה לגמרי, שמהמאכלים נעשה דם, והדם נעשה חלב ואין בזה שום שאלה ובודאי מותר להתינוק לינוק, עם כל זה כיון שמקורו בא ממאכלות אסורות יכולין לטמטם, ובימים ההם היה נצרך זה מסירות נפש, שלא היו יכולין ליתן להתינוק שאר דברים, כמו היום שיש כמה מיני פארמילע ושאר דברים, ובימים ההם היה להתינוק דין חולה בענין זה, שהיה קשה מאוד להאכילם דברים אחרים עם כל זה נפסק בש"ע שלא תניק את בנה כיון שמטמטם אם כן מה נעני אבתריה. וכהיום רחמנא ליצלן מחפשין כל מיני פשעטליך והתירים שאין להם שום בסיס ותוכן, ובאמת אפי' אם היה להתתירים איזה פנים גם זהו דבר חמור מאוד לחפש להתיר מאכלות אסורות. וכיון שהם אבודים שרוצים דוקא להתיר האסור, ממילא אוסרין המותר החדש הבראקעל ובאמת אין זה החדש, רק זהו המותר שהיו אוכלין אותו בימים קדמונים, ואוסרין אותו,

וממילא אין להעולם מה לאכול, ממילא מוכרחין לחפש להתיר את האסור רחמנא ליצלו. ואסרו הבראקעל ואמרו שזה משונה, וזהו שקר שמשונה רק בדבר קטן שאין זה יכול לשנות ההלכה ואסרוהו בשטותים ואם העוף הרגיל התירו בכל מיני התירים ובהוה אמינא שזכר בפוסקים שאליבא דאמת אי אפשר להתירם, הכי אין יכולין להתיר הבראקעל ואמרו שהבראקעל בארץ ישראל הוא משונה ובאמת זהו שקר שאין משונה בכלל ואפי' לו יהא כדבריהם הרי רק משונה בדבר קטן שאינו יכול לשנות ההלכה אבל עוף הרגיל הרי היא משונה אלף פעמים יותר ומעלימים עין ואינם רוצים לידע ומתירים אותו רחמנא ליצלו ובארבעים שנה לשעבר כשהכניסו עופות זה היו טוענים שהרי הוא משונה בכל כולו בכמה דברים וחזן מזה יש עדות משני אברכים שראו אצל העוף הרגיל שתרגול אחד אכל השני חיים דהיינו שדחף השנאבל שלו בתוך חברו ושתת דם וכך אכל ממנו וזהו עוף הדורס שזהו אחד מסימני טומאה ומזה רואין האיך השקר שולט כל כך היום, שמדברין כאן מרבנים שממציאין התירים על כל דבר, רק כאן אי אפשר להם למצוא היתר על הבראקעל ויש קושיא גדולה אמאי שונא כל כך את מי שאינו רוצה לאכול עוף הרגיל מה עשה לך ואמאי חרה לך כ"כ סך הכל ירא את השם ואינו רוצה לאכול דברים טמאים וזה המצב המרה היום.

דברי יואל

פרשת תולדות, עמ' תרכ"ג

...באחרית הימים שהם"מ הוא השטן, יודע ומרגיש שקרב יומו להיות מנוצח, ועל כן מתגבר בכל כחותיו להלחם בתחבולותיו ולהכשיל את ישראל ח"ו, וצריך זהירות יתירה וסייעתא דשמיא לעמוד עוז בקשרי המלחמה, ומאד קשה להשמר ממאכלות אסורות, ורעה רבה ראיתי במה שמקילין ליתן נאמנות לכל מי שהוא בענין המאכלים וכשרותן, ופלא שכל אחד מבני ישראל הכשרים ואפי' קמני הערך, אם יאמרו אליו שיתן כל הונו או יגעל נפשו בנבלה ח"ו, יתן כל אשר לו כדי להנצל מאיסור נבלה, ובאם יפנה אחד מהמוכרים ללות ממנו סכום קמין לא יאמין לו כי אם בדרישה וחקירה וערבות הגונה, ועל כשרות אשר כל הונו לא ישוה אליו, נותן לו נאמנות בנקל בלי דרישה וחקירה כלל, וכל זה מתחבולות השטן שמתגבר מאד באחרית הימים ממעם הנ"ל...

קריאה קדושה מאת מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א ע"ד שערוריית העופות המזרמבין'

יראה ורעה אהזתנו בהתודע החששות הנוראות הקיימות בעופות הפטם (ברוילער) המשווקים כהיום, וכדעויין במנחת יצחק ח"ב סי' פ"ה, וח"ה סי' ל"א, ובאבן ישראל ח"ה סי' נ"ט ובשבת הלוי ח"י סי' ק"ג) ע"כ באנו בזה בקריאה גדולה לכל אשר יראת ה' נוגע ללבבו ולנגידי עם די בכל אתר ואתר לקום ולעמוד על נפשם להתערור ולעשות כל מה שביכלתם שיתוקן הדבר הנורא ולעצור את המכשול הזה, ולחזק את ידי העוסקים במלאכת הקודש במסיו"ג לשם שמים בשליחותא דקמואי, ובפרט שמדובר בקדושת האכילה שכל קדושת ישראל תלוי בזה וכבר איתא בחז"ל (ב"מ דף ס"א ע"ג) אמר הקב"ה אלמלא העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל דבר זה שאינן מטמאין בשרצים דיי.

וכל המזכה את הרבים וזות הרבים תלוי בו, ובפרט בענין שנוגע לכל כלל ישראל, וכשאנו נעשה כל מה שביכולתנו, ויותר מיכולתנו, יהיה נחת רוח גדול למעלה, וישלחו לנו עזר מקדש, בבחינת הבא לטהר מסייעין אותו.

ובזכות זה נזכה לכתובה וחתימה טובה ומן השמים ירחמו עלינו ויצילינו מכל הגזירות על הדת ולשנת גאולה וישועה בכלל ובפרט, בביאת גוא"צ בבי"א.

ובאעה"ח

שמואל משה קרמר

מגדולי מנהוגי ברסלב

משה זאב וארגער

דומ"ץ קהל ייטב לב דסאטמאר ובעל "וישב משה"

חיים בלאאמיר הנח"ק רבי רבינוביץ

במשן ועוקללה"ה
כ"ק אדמו"ר ממשכנות הרועים

יהודה ניישלאס

אבדק"ק סעדהעלי בית שמש

ח"י עקיבא רבינוביץ

אדמו"ר מפוריסוב

מרדכי אהרן שיינבערגער

מראשי כולל שומרי החומות

משה נחום כרידמאן

מרבני ק"ק "תורה ויראה" ירושלים

יהושע אשר רבינוביץ

בלאאמיר הנח"ק רבי
במשן ועוקללה"ה
מרבני ק"ק משכנות הרועים

יוסף יואל הכהן קאהן

כהה"ק טוהלות
אחיו י"ע

יצחק אלימלך ראקאו

רב דק"ק "נעם האמונה" ירושלים

נחן יהודא לייב סאבויעש

דומ"ץ העדה"ח בית שמש

שרגא פיינל סעמיעלס

ר"י "באר משה" ור"מ בישיבת שער השמים

בס"ד י' חשוון תשע"ח. רבותינו גדולי ההוראה הצטערו על אכילת העופות המגיעים ממקום שעושים בהם הכלאות כדי להתאים את הנוף ותכונותיו לרצונותיהם ולצרכיהם, ואין יודע מה עושים. מצוה לשמוע דברי חכמים, ומצוה לחזק ידיהם של המתאמצים לש"ש להמציא עופות טבעיים כברירתם, בלא פקפוק של תערובות עופות שאין לאכלם, והשי"ת ברחמיו יצילנו ממכשול.

דוד מיכאל שמידל

ראש ישיבת טבריה קוממוית ומגדולי תלמידי טוון ההו"א ז"ע

מתוך דברי רבותינו גדולי הדורות זי"ע בחומר אכילת עופות המורכבין מעופות בלי מסורת

האור החיים הק' זי"ע

...דבהיכא דאיכא לפנינו עוף טהור הנאכל במסורת ובסימניו והטיל ביצה, על זה היה נראה דשרי ולא סתרינן לקבלתינו בעוף זה דטהור הוא, אלא דבעי' דאותו מין עוף קבלתו חזקה, ואין לחוש במיניו לשום תערובות עוף טמא, אבל אם יש לחוש לשמא נתערב מין עוף טמא, כיון דאית ליה ריעותא דהטיל ביצה בסימני טומאה, מחזקי' ליה באיסור מכאן ואילך ואסרינן עוף וביציו

(פרי תואר סימן פ"ו סק"ב)

...ומכ"ש אם נודע שמין זה אף רק איזה מהן הטילו ביצים בסימני טומאה בלי ספק הם אסורים כחזיר.

(הג' בית מאיר בגליון הפלתי הובא בדרכ"ת סימן פ"ב ו')

החתם סופר זי"ע

... ע"ד בר אוזות שהזכר שהי' ביניהם הוא מבר אוזא הבר שאנו נזהרים מלאכלם מפני שאין לנו מסורת... ואותן בר אוזות הטילו ביצים וגדלו אפרוחים ונתערבו באחרים... אבל בעוף שפיר מתעבר טהורה מטמא ונפלין בפלוגתא דחוששין לזרע אב וזה וזה גורם... {עי"ש דבנתערב הזכר יש לאסור ולא לסמוך עזוז"ג ובנתערב הנקיבה אין בזה שום צד היתר ע"ש}.

(שו"ת חתם סופר יו"ד סי' ע"ד)

המהר"ם שיק זי"ע

...בענין המורכבים מתרנגולים החדשים אשר עדיין אין עליהם מסורת ברורה והרב' נתערבו והורכבו עם שאר התרנגולים ובהרבה יש ספק עליהם ועל הביצים... אם האם מן הספיקות והזכר מן הכשרות הוא חלק הג' דנראה דהביצה והנולדים מהם אסורים ואין לומר דגם

כאן הוה ס"ס... דדוקא בולד שייך זוז"ג אבל בביצה כיון דמגופי קא רבי כיון דהאם טריפה או טמאה מסיק בתמורה דף ל"א דגם הביצה טריפה... וא"כ בכה"ג אסורים הנולדים... חלק הד' היכא דמספקא לן ולא נודע אם האם מהישנים או הזכר מיהו זה דבוודאי אחד הי' מן הישנים... להריב"ש בסימן צ"ב דלא אזיל בתר רוב בטהורה וטמאה וממילא גם ס"ס אינו מועיל...

(שו"ת מהר"ם שיק יו"ד סימן ק')

הבית שלמה זי"ע

... לזאת אם החדשים אצלינו בספק איסור גם האפרוחים הנולדים מביצת התרנגולת הישנים וצורת האפרוחים הנ"ל דומים לצורת התרנגולי החדשי אין להם היתר... {ועי"ש גם בתשו' סי' קמ"ה וקמ"ז שאפי' שהרבה גדולים התירו משום עדות על מסורת אולם מפקפק על העדות ומסיק לאסרם ולא לסמוך על סברת ס"ס וכו' שכתב בתשו' סי' קמ"ד ושהגה"ק מצאנו זי"ע אסרם ע"ש}.

(שו"ת בית שלמה יו"ד סי' קמ"ד)

הגה"ק מקאמארנא זי"ע

(הובא בסוף ספר כנפי נשרים להגאון ר' ישעי' שור אב"ד יאס)

...על אודות אותן העופות הטמאים... ואין העת גורם להשתעשע עמו באריכות בשעשוע התורה, ע"כ אני שולח לו העתק מן הגאון המפורסם בחבורים יקרים מפנינים מוהר"ר יעקב יוקב עטלינגער אבד"ק אלטונא, ועל אנשי א"י הקדושה אין להשגיח כלל, כי הבאים לכאן יש בהם אנשי חונף והגדולים והצדיקים שבארצינו א"י אוסרים... וכעת בקיצור נאמרו שאותו העוף תרנגול הבר דוכיפת שמו והוא טמא טמא יקרא. ומענין התערובות אין פנאי להשתעשע באמרים, ובארתי בהרבה ראיות כי זוז"ג לא מהני אלא באין ניכר כלל רושם מן האיסור... כמו הדין המבואר בגמרא בביצת טריפה שאין בה שום חילוק ורמז בין טריפה לכשירה, ולכן העופות האלו אותן שיש בהן רושם הניכר מאלו הטמאים אסורים... והביצים אם הם לבנים לגמרי בלתי נקודות ויש להם עיגול

וכדור וכד וחד לגמרי כשרים ואם לאו אסורים כביצי עוף טמא ולא מהני
זוז"ג... יצחק יהודא יחיאל קאמארניר

מכתבו של בעל הערוך לנר זצ"ל

שצירף הגה"ק מקאמארנא למכתבו

... ועל דבר שאלתו דמר נ"י מה אדין בדיני התערובות נראה לפע"ד
ודאי אם ניכר בהם שינוי מתרנגולים שלנו יש לאוסרם... לחוש ועיין
בשו"ת חתם סופר יו"ד סימן ע"ד שכתב כיוצא בזה בדיני התערובות
מאווז הבר... הק' יעקב יוקב בלאאמ"ו מו"ה אהרן עטלינגער ז"ל הח"פ
בק"ק הנ"ל והמדינה יע"א.

מכתב ב' מהגה"ק מקאמארנא זי"ע

ב"ה יום ג' לסדר מגן לך שנת תור"ך לפ"ק.....

...מענין עופות הטמאים אשר בעו"ה קוץ ודרדר נצמח להתיר
אותם בדברי רוח והבל ודברים בטלים ומבוטלים דחיים באלף אלפים
דחיות והעוף הזה אין בו ספק אלא הוא שרץ טמא נבלה מחיים... ומה
אני להכניס ראשי בין דברי הנוצחים ומנצחים בדברי הבל ובאו אלינו
בנצחוננו של שובך וגבוהים בעיניהם כשובך לטהר שרץ טמא לטמא
נפשות בני ישראל הקדושים או ואבוי שכך עלתה בימינו... ועיינתי בזה
בדברי עיון אמת מיוסד על אדני הראשונים והאחרונים והרביתי בזה
ראיות ברורות צודקות שהעוף הזה הוא שרץ טמא מיוסד ביסודי אמת
ואח"כ נתפשטו איזה קונטרסים להיתר ועיינתי בדבריהם וראיתי שהם
דברי רוח והבל דברי נצחון וכל בר בי רב אפילו דחד יומא... שיש לו
יום א' בשנה ללמוד תורה לשמה באמיתות דביקות אהבת נועם עליון
יראה בעיניו שכל דבריהם הם דברי רוח ואינם אלא דברים טחי טפל
והנצחון והם לא יודו על האמת לעולם כי טח מראות עיניהם לראות
בתורה הלכה ברורה אמיתית ומכ"ש בנצחון עוף טמא הזה, ע"כ חזרתי
ממחשבתי מבלי להדפיס באריכות בפלפול כהלכה שאותו עוף הוא

טמא ומטמא כי לא יועיל אדרבה וכו' כי כבר אמרו חז"ל הקדושים כי יכולין לטהר השרץ במאה וחמישים טעמים ובנקל יהיה להם לסתור דבריי דברי אלקים חיים כי בפלפול של הבל ודברי רוח יטהר השרץ בק"ן טעמים... ות"ל במדינות אלו ישראל קדושים מאמינים בני מאמינים ובאו אלו לטמאות נפשות ישראל וקרוב הדבר שע"י אכילת שרץ טמא הזה יתהפך למינות ר"ל ודי בזה... אלא הענין האמיתי שבעופות נכללים הרבה מינים תחת סוג מין אחד כמבואר בגמ' שמונה מאות מיני איה וכל מין תרנגולים נכללים במין דוכיפת אלא שיש לנו מסורה וקבלה עד משה רבינו על מין תרנגולים שלנו שהם טהורים, אע"פ שהם חלק ממין תרנגול ברא והם סוג אחד... אלא ברור הדבר שלא היה אלא מין תרנגולת אחת והיה מפורסם בעיני המון ולכך לא אמרו אלא סתם ביצת תרנגולת... וכבר קיימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם הלכה ברורה שלא לאכול עוף בלי מסורת וע"י דמיונות וכזבות ושקרים לא נתיר עוף... ומכ"ש מין תרנגול שאף בימי הגמ' נכשלו בה מי יעיז פניו להתיר בדור הזה חלושי השכל וריקי מוח כמותינו ולהתיר בדמיונות כזבות ושקרנות לטהר שרץ בטעמים של הבל אוי ואבוי שכך עלתה בימינו. טובים היו הדור שלפנינו שלא רצו לסמוך על רבן שכבה"ג רבינו יהונתן בכף רחב ואע"פ שדבריו שלו הם נכונים, ועתה בדור הזה בעו"ה תכף הלכו אחר המתיר שמטמא בבית הבליעה והוא באמת טמא שמטמא את הנשמה והגוף... ומה יאמר המתיר הזה בדמיונות שקרים וידמה באותן שכבר נתערבו בשלנו וע"י דמיונות כזבות כאלו נסגר הפתח על ידי ראשונים ואחרונים שלא לאכול עוף בלתי מסורת... ואיך יהיה כזה להתיר תרנגול בדמיונות שקרים בלתי מסורה אוי ואבוי, ומענין עוף אינדיק היה מסורה ברורה מאנשי אינדיע בקבלה עד משה רבינו שהוא עוף טהור אלא שהיה מחלוקת אם לסמוך על אנשי אינדיע מאיזה טעם הידוע ובוזה נחלקו חכמי הדור והיה הלכה רפויה עד שעמד מרן הקדוש אור צח הריב"ש טוב והכריע הלכה כחכמי המתיר ואמר שיש לסמוך על אנשי אינדיע כי יש שם יראים ושלמים שאינם נכשלים וכו' וגם כל אנשי אינדיע בפרט נזהרין הרבה ממאכלות אסורות על כן יש לסמוך עליהם ועל פי הוראתו נתחזק הלכה להתיר אבל לא בא ההיתר על ידי דמיונות

שקרים כאלה חלילה וחלילה.. ומעתה אחינו בני ישראל קדושים בני קדושים טהורים למה תשקצו נפשותיכם הקדושה ע"י דברי פתויים פטומי מילין דמיונות כוזבות ושקרים חוסו על נפשותיכם הטהורה והאמינו בה' ובתורה ותסיר השקץ הזה מכל גבולכם ותזכו לחזות בנועם ה' ובסעודת נועם אור השכינה לוינתן הממוצע בין נועם רוחני וגשמי, ומענין הביצים כשהם לבנים ויש להם כד וחד וכדורית כמבואר בגמ' הם ביצים טהורים כי ביצים של אותן השקצים הם נקודים וארוכים ואותן שיש להם מעט כד וחד הוא מפני התערובות אבל הם משונים במראה ואין להם כדור כל זה הלכה ברורה כשמש והמורה להיתר ידע שהוא מכשיל רבים וירא לנפשו מאש לא נפח והשוחטו עובר בלאו ואם הוא שורר לקבל מן המורה לאיסור בעירו בשחיטה תהא מיתתו, וכל אוכליו יאשמו ובני ישראל קדושים חוסו על נפשותיכם ויראו עינינו ועיניכם בשמחת ישראל ובהתגלות אורו לעיני כל חי ב"ב... ואותו העוף נתברר שהוא שרץ טמא וכל הפורץ גדר ליערקא חייוא דרבנן דלית ליה אסוותא והשומע לדברי העני שפל מארץ דלית ביה אבר מתוקן כראוי נבזה ונמאס יצחק יהודא יחיאל יתחדש עליו חיים מאוצר החיים ויחולו עליו מאה ברכות ממקור דלית ליה סוף.

דברי ידידו אמת, **יצחק יהודא יחיאל** בהרב הגדול הגאון הקדוש מו"ה אלכסנדר ז"ל אב"ד דק' קאמארנא.

מש"כ הגה"ק מקאמרנא זי"ע

בהיכל הברכה פר' דברים (א' כ"ח ד"ה ובצורות)

ואתה בני אם תרצה לילך בעקבי הצאן הצדיקים לטעום טעם עולמן חיי עוה"ב בעוה"ז בתפלה ובתורה ומצות הוי שקוד ללמוד תורה כפי יכולתך ולהתפלל בכל הכחת עד שתשיג התפשטות ויצא כברק ממש חצו הדבק עצמך לצדיק אמת ויעלה אותך וקבל הכל בשמחה ובאהבה כל מה שיבוא עליך ואז תנצל מסם המות של תורה וברום לבבם טהרו שרץ עוף טמא ראה אחי מה עלתה להתיר תרנגולת בפילפול של הבל ועשה להם סמיכות מתוס' נדה אשר בר בי רב דחד יומא יראה שאין

משם ריח ראייה ולאכול שרץ עוף טמא בלי מסורת... ובאמת זה העוף השרץ משונה בששה דברים מתרנגולים שלנו ויש לנו בזה אריכות דברים שבעוף אפילו שינוי מיעוט אסור לאכלה ואין רצוני להאריך בכל זה כי ידעתי שבכל הראיות שבעולם לא ישנו אלו מדרכם ואני העני והאביון לא באתי אלא לעורר לבבות טהורות וצדיקי הדור הקדושים שיגדרו פרץ זה מעל ישראל ויבערו את השרץ הטמא הזה מכל העולם כי כמה חולאים רעים וצרות משונות הביא השרץ הזה על עולם כי אחיי וריעי תדעו שהוא שרץ עוף טמא בודאי והמורה להתיר יורה כבן סורר ומורה כי הוא מכשיל הרבים והשוחטו אסור לאכול משחיטתו והאוכלו לא יזכה לאכול בסעודת הצדיקים לעתיד כי שרץ טמא הוא בודאי ודאי ואני העני ואביון לא באתי לקנטר חלילה אלא ברשות אל אמת אלהי צבאות כתבתי זאת והשומע יתברך במאה ברכות מאלהי אמת אכ"ר.

הגה"ק מסקולען זי"ע

(אביו של הגה"ק בעל 'נועם אליעזר' זי"ע)

בשו"ת שם ושארית ישראל סימן ל"ג לגבי בר אווזות מורכבין

...וראיתי שכבודו הרבה בספקות וס"ס וחילוקים שונים בין יודע שנתערב בהם זכר טמא אי א"י... ובין כך ובין כך לדעתי לא יועילו כל הספקות והחילוקים שלו. חדא דאטו תלי' להו עדים בכיפה שנולדו מאווזות שלנו ורק להזכר חיישינן יותר יש לומר שגם אמם הנקבה היא ממין זה כרגיל בכל הנולדים וכאמה כבתה וכבנה הן מין טמא שהביאו אותם זה מקרוב מאיזה מקום ונתרבו בכאן. ובתשו' חת"ס (סימן ע"ד) מיירי שהי' ברור שאמם הי' מבר אווזות שלנו ורק שנתערב ביניהם זכר מב"א הבר כמבואר שם..... ואין להאריך בזה כי היא הלכה פסוקה בכמה מקומות דאפרוח כיון דמעפרא קא גביל לא שייך בזה כל היוצא וכו', ואם כן נפלו כל הספיקות והחילוקים של כבודו בבירא, דאף אם אינו יודע אם היה שם זכר טמא אי כמקלות של יעקב אבינו ואף אם בודאי נולדו מאווזות שלנו מהזכר ומן הנקבה, מכל מקום כיון שיש בהם שינוי מאווזות שלנו וחיישינן שמא מין אחר הם אין להתירם בלי מסורת.

ואין לומר דעל כל פנים איכא ספק ספיקא להתיר... חדא, כיון
דהכריעו בעלי הש"ע שאין לאכול רק במסורת אין לנו לעשות ספק מזה
ומה גם די"ל דהוי חסרון ידיעה... ועל כל פנים אנן יתמי דיתמי צריכים
אנו לכופף ראשנו ולחוש לכל השיטות בפרט שרבותינו בעלי השו"ע סגרו
עלינו הדרך בזה... ואשאר בזה ידידו דו"ש וש"ת,
הק' ישראל אברהם חופ"ק סקאליען

ויעויין בזה עוד בשו"ת טוב טעם ודעת למהרש"ק (מהדו' רביעאה סימן
פ"ב) מש"כ לגבי היכא שהחשש רק על הזכר היה אפשר לפלפל לגבי
הביצים מ"מ גם מזה סחור סחור לכרמא לא תקרב, ולכן אין לאכול מהם
לא מה שהם מולדין ולא מה שעופות שלנו מולדין מהם ויותר אין
להאריך... עי"ש.

הגה"ק בעל מנחת אלעזר ממונקאטש זי"ע

מכתב קודש

כבוד ידי"נ מחו' וידיד ישראל הרב הצדיק המפורסם בו"ק חו"פ וכו'
נודע למשגב בנש"ק ובן צדיק הדור יקר תפארת מו"ה שלום אליעזר
הלברשטאם שליט"א חוב"ק ראצפערטא.

שוכט"ס עדי עד ביאגצבב"א. הגיענו מכתבו, וע"ד השאלה בעופות...
ששם מיוחד להם "פאווערעלעס" ומקורן מקוהוט מדינות צרפת אשר
שם הרכיבו וגדלו עופות האלו הבאים שם ממרחק... וע"כ אסורים,
ובתחלה היו שכחים יותר ועכשיו אינם כ"כ באים לשאול עליהם כי
נתערבו... לביצותם וגם נוטים יותר בצורותם עם העופות שלנו... בודאי
אין להתירם, ואין לומר כי מזה ראי' שהם עוף כשר כיון שנתערבו עם
עופות שלנו..... וכדאמר' בגמ' שכן ואידמי, ז"א ראי' להלכה ולמעשה
וכיון שנהגנו להחמיר שצריכין מסורת גם אותן שהם שכן ואידמי עם
עופות טהורות כמ"ש הגאונים בשו"ת טוטו"ד מהר"ם שיק ובית יצחק
כמובא בדרכת"ש שם (ס"ק ל"ב) ע"כ בודאי אין להתירן, ואין להאריך...
ושוכט"ס, מחו' ידידושתו"ט באהבה. חיים אלעזר שפירא

...כל הפוסקים שדנו לגבי הקובריצע"ר הינר וכו' שנתערב מהם הזכר אם העופות שלנו לא דנו לצרף צירופין וספיקות אלא כיון שהיה עדות על מסורתם והגה"ק מצאנז זי"ע סמך עליהם רק הם פקפקו ע"ז, אבל בלא מסורת לא עלה על דעת שום פוסק לדון כלל עליהם וטמא הוא וכ"ש כשנתערב הנקבה הוא אסור בתכלית לכו"ע ולא שייך ע"ז שום צירוף וספיקות...

(תו"ד קונט' דרך נשר "מונקאטיש")

